Clara Plaza Rion

ANÀLISI COMPARATIVA DE LA SOSTENIBILITAT FINANCERA DELS SISTEMES DE PENSIONS: EL CAS D'ESPANYA I ELS PAÏSOS BAIXOS

TREBALL DE FI DE GRAU

Àrea temàtica: Anàlisi econòmic

Doble grau ADE + FIC

FACULTAT D'ECONOMIA i EMPRESA
Universitat Rovira i Virgili

Reus

Curs 2025-26

ÍNDEX

Títol, resum i paraules clau 5

Presentació 8

Capítol I. Introducció 8

1.1 Justificació de l'elecció del tema 8

1.2 Importància econòmica i social dels sistemes de pensions 9

1.3 Justificació de l'elecció dels Països Baixos com a model comparatiu 10

1.4 Objectiu general i objectius específics 11

1.5 Metodologia i fonts d'informació 11

1.6 Pla de treball 12

Capítol II Marc teòric 13

2.1. Els sistemes de pensions: concepte i funcions 13

2.2. Tipologia de sistemes de pensions 13

2.2.1. Sistemes de repartiment 14

2.2.2. Sistemes de capitalització 14

2.2.3. Sistemes mixtos 15

2.3. Concepte de viabilitat i sostenibilitat dels sistemes de pensions 16

2.4 Enfocaments teòrics en l'anàlisi dels sistemes de pensions 17

Capítol III. El sistema de pensions a Espanya 22

3.1. Evolució i característiques principals 22

3.2. Funcionament actual del sistema 23

3.3 Reformes recents i perspectives de futur 24

3.4 Impacte demogràfic sobre el sistema espanyol 26

3.5 Pes de la despesa en pensions en els pressupostos públics 28

Capítol IV. El sistema de pensions als Països Baixos 29

4.1 Evolució i característiques principals 29

4.2 Funcionament actual del sistema: El paper dels fons de pensions i la capitalització 30

4.3 Reformes recents i perspectives de futur 32

4.4 Impacte demogràfic sobre el sistema neerlandès 33

4.5 Pes de la despesa en pensions en les finances públiques neerlandeses 35

Capítol V. Anàlisi comparativa entre Espanya i els Països Baixos 37
5.1. Indicadors utilitzats 37
5.2. Pressió demogràfica 39
5.3 Risc de longevitat 40
5.4 Ajust institucional davant l'envelliment 42
5.5 Pressió pressupostària 43
5.6 Equilibri financer 45
5.7 Pes de la capitalització i diversificació del sistema 46
5.8 Adequació de les pensions 48
5.9 Índex comparatiu de sostenibilitat 49
5.10 Síntesi dels resultats de l'entrevista 51
Capítol VI. Conclusions i recomanacions 53
6.1. Principals resultats de l'anàlisi 53
6.2. Limitacions del treball 54
6.3. Recomanacions i línies futures de recerca 55
7. Bibliografia 56
8. Annexos 61

ÍNDEX DE GRÀFICS

Gràfic 1 26
Gràfic 2 28
Gràfic 3 33
Gràfic 4 35
Gràfic 5 36
Gràfic 6 39
Gràfic 7 41
Gràfic 8 43
Gràfic 9 44
Gràfic 10 45
Gràfic 11 47
Gràfic 12 48

ÍNDEX D'IL·LUSTRACIONS

Il·lustració 1 52
Il·lustració 2 72

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1 38
Taula 2 50
Taula 3 50

Títol, resum i paraules clau

Anàlisi comparativa de la sostenibilitat financera dels sistemes de pensions: el cas d'Espanya i els Països Baixos

Resum

Aquest Treball de Fi de Grau analitza la sostenibilitat financera dels sistemes de pensions d'Espanya i dels Països Baixos en un context marcat per l'envelliment demogràfic, l'augment de l'esperança de vida i la pressió creixent sobre les finances públiques. L'objectiu principal és comparar dos models amb estructures institucionals diferents: el sistema espanyol, basat principalment en un esquema públic de repartiment, i el sistema neerlandès, caracteritzat per una estructura mixta de tres pilars amb un pes rellevant de les pensions ocupacionals de capitalització.

La metodologia combina una revisió teòrica sobre els models de pensions i una anàlisi comparativa basada en indicadors demogràfics, pressupostaris i d'adequació de les prestacions. Entre els indicadors utilitzats destaquen la taxa de dependència de la gent gran, l'esperança de vida a l'edat de jubilació, la despesa pública en pensions sobre el PIB, el saldo del sistema públic, el pes de les pensions privades ocupacionals i la taxa neta de substitució. A més, l'estudi incorpora una entrevista a un professional del sector financer per complementar l'anàlisi quantitativa amb una perspectiva qualitativa.

Els resultats permeten identificar les fortaleses i debilitats de cada model. Mentre que Espanya presenta una major dependència del pilar públic i una pressió pressupostària més elevada, els Països Baixos disposen d'un sistema més diversificat, tot i que també exposat a riscos financers. Finalment, el treball planteja possibles línies de millora per reforçar la sostenibilitat del sistema espanyol a llarg termini.

Paraules clau: pensions, sostenibilitat financera, envelliment demogràfic.

Análisis comparativo de la sostenibilidad financiera de los sistemas de pensiones: el caso de España y los Países Bajos

Resumen

Este Trabajo de Fin de Grado analiza la sostenibilidad financiera de los sistemas de pensiones de España y de los Países Bajos en un contexto marcado por el envejecimiento demográfico, el aumento de la esperanza de vida y la creciente presión sobre las finanzas públicas. El objetivo principal es comparar dos modelos con estructuras institucionales diferentes: el sistema español, basado principalmente en un esquema público de reparto, y el sistema neerlandés, caracterizado por una estructura mixta de tres pilares con un peso relevante de las pensiones ocupacionales de capitalización.

La metodología combina una revisión teórica sobre los modelos de pensiones y un análisis comparativo basado en indicadores demográficos, presupuestarios y de adecuación de las prestaciones. Entre los indicadores utilizados destacan la tasa de dependencia de la población mayor, la esperanza de vida a la edad de jubilación, el gasto público en pensiones sobre el PIB, el saldo del sistema público, el peso de las pensiones privadas ocupacionales y la tasa neta de sustitución. Además, el estudio incorpora una entrevista a un profesional del sector financiero para complementar el análisis cuantitativo con una perspectiva cualitativa.

Los resultados permiten identificar las fortalezas y debilidades de cada modelo. Mientras que España presenta una mayor dependencia del pilar público y una presión presupuestaria más elevada, los Países Bajos disponen de un sistema más diversificado, aunque también expuesto a riesgos financieros. Finalmente, el trabajo plantea posibles líneas de mejora para reforzar la sostenibilidad del sistema español a largo plazo.

Palabras clave: pensiones, sostenibilidad financiera, envejecimiento demográfico.

Comparative analysis of the financial sustainability of pension systems: the case of Spain and the Netherlands

Abstract

This Final Degree Project analyses the financial sustainability of the pension systems in Spain and the Netherlands in a context marked by demographic ageing, increasing life expectancy and growing pressure on public finances. The main objective is to compare two models with different institutional structures: the Spanish system, mainly based on a public pay-as-you-go scheme, and the Dutch system, characterised by a mixed three-pillar structure in which funded occupational pensions play a significant role.

The methodology combines a theoretical review of pension models with a comparative analysis based on demographic, budgetary and pension adequacy indicators. The main indicators used include the old-age dependency ratio, life expectancy at retirement age, public pension expenditure as a percentage of GDP, the balance of the public pension system, the weight of private occupational pensions and the net replacement rate. In addition, the study includes an interview with a professional from the financial sector in order to complement the quantitative analysis with a qualitative perspective.

The results make it possible to identify the strengths and weaknesses of each model. Spain shows a greater dependence on the public pillar and higher budgetary pressure, whereas the Netherlands has a more diversified system, although it is also exposed to financial risks. Finally, the project suggests possible areas for improvement aimed at strengthening the long-term sustainability of the Spanish pension system.

Keywords: pensions, financial sustainability, demographic ageing

Presentació

L'elecció del tema d'aquest Treball de Fi de Grau respon tant a un interès acadèmic com a una inquietud personal que s'ha anat consolidant al llarg de la meva trajectòria formativa. El meu interès per l'economia va començar durant l'etapa d'educació secundària, sobretot arran de l'estudi de qüestions com la redistribució de la renda, el funcionament dels sistemes econòmics i el paper de l'Estat en l'activitat econòmica. Aquest primer contacte amb la disciplina va despertar en mi la voluntat d'aprofundir en l'anàlisi dels principals problemes econòmics i socials actuals, fet que va influir de manera decisiva en l'elecció del doble grau d'Administració i Direcció d'Empreses i Finances i Comptabilitat.

En aquest context, els sistemes de pensions constitueixen un àmbit d'estudi especialment rellevant, ja que són un dels pilars principals de l'Estat del benestar i afecten directament el conjunt de la població. A més, l'envelliment demogràfic, la baixa natalitat i l'augment de la despesa pública han intensificat el debat sobre la seva sostenibilitat futura.

El treball se centra en la comparació entre Espanya i els Països Baixos, dos models amb característiques institucionals i financeres diferents. Aquesta comparació permet analitzar com cada país afronta els reptes derivats dels canvis demogràfics, així com identificar els avantatges i les limitacions de cada sistema.

El desenvolupament del TFG es vincula amb diverses assignatures cursades al llarg del grau, especialment macroeconomia, economia mundial i anàlisi financera. Aquests coneixements han proporcionat les eines necessàries per interpretar dades econòmiques, comparar indicadors i extreure conclusions fonamentades.

Per tot plegat, aquest treball permet aplicar competències com l'anàlisi econòmica, el raonament crític, la capacitat de síntesi i la interpretació de dades quantitatives i qualitatives. Alhora, ofereix l'oportunitat d'aprofundir en una qüestió d'elevat impacte social i econòmic, com és la sostenibilitat futura dels sistemes de pensions.

Capítol I. Introducció

1.1 Justificació de l'elecció del tema

Els sistemes de pensions garanteixen una renda als individus durant la jubilació i contribueixen a la cohesió social. En el context actual, marcat per l'envelliment progressiu de la població, la reducció de les taxes de natalitat i els canvis en els mercats

laborals, la sostenibilitat dels sistemes públics de pensions s'ha convertit en un dels principals reptes econòmics i socials de les economies desenvolupades (Llobet, 2024).

L'elecció d'aquest tema respon a la necessitat d'analitzar fins a quin punt els models actuals de pensions són capaços de mantenir-se viables a llarg termini davant els canvis demogràfics. En particular, la comparació entre el sistema de pensions espanyol i el dels Països Baixos resulta d'especial interès, ja que representen dos models clarament diferenciats. Mentre que Espanya es basa principalment en un sistema públic de repartiment, en què les cotitzacions dels treballadors en actiu i de les empreses financen les pensions actuals, els Països Baixos presenten un model mixt de tres pilars. Aquesta diferència estructural permet comparar dues formes diferents d'afrontar els reptes de sostenibilitat dels sistemes de pensions (Llobet, 2024; BBVA, 2026).

Aquesta comparació permet identificar les principals fortaleses i febleses de cada model, així com extreure conclusions rellevants sobre quin sistema afronta majors riscos de sostenibilitat a llarg termini i quin ofereix una millor capacitat per garantir pensions adequades en un context d'envelliment demogràfic.

1.2 Importància econòmica i social dels sistemes de pensions

Des del punt de vista econòmic, els sistemes de pensions tenen un impacte significatiu sobre les finances públiques, el mercat laboral i l'estalvi nacional. La despesa en pensions representa una part molt rellevant dels recursos públics, especialment en països amb una població envellida, fet que pot generar tensions fiscals i limitar la capacitat de l'Estat per destinar recursos a altres polítiques públiques (Llobet, 2024).

A nivell social, les pensions constitueixen un instrument clau per garantir el benestar de la població jubilada i prevenir situacions de pobresa o exclusió social entre les persones grans. A més, la confiança en el sistema de pensions influeix en les decisions individuals d'estalvi, consum i participació en el mercat de treball, així com en la percepció d'equitat intergeneracional[1] entre les diferents generacions d'un mateix país (Nicolás Bernad, 2024). Per aquest motiu, l'anàlisi de la sostenibilitat i l'adequació dels sistemes de pensions no només té implicacions econòmiques, sinó també socials i polítiques, ja que afecta directament el nivell de vida present i futur de la ciutadania.

[1] L'equitat intergeneracional fa referència a l'equilibri entre les aportacions i els beneficis que reben les diferents generacions dins d'un sistema de pensions, especialment entre la població activa que finança el sistema i la població jubilada que en rep les prestacions.

1.3 Justificació de l'elecció dels Països Baixos com a model comparatiu

L'elecció dels Països Baixos com a referència comparativa respon a diversos criteris que justifiquen l'anàlisi del seu sistema de pensions enfront del model espanyol.

En primer lloc, el sistema neerlandès gaudeix d'un reconeixement internacional com un dels més sòlids i equilibrats del món. El *Mercer CFA Institute Global Pension Index*, un índex comparatiu internacional que avalua els sistemes de pensions a partir de les dimensions d'adequació, sostenibilitat i integritat, ha situat Països Baixos en primera posició de manera recurrent en els darrers anys. En els informes dels anys 2023, 2024 i 2025, el país compta amb puntuacions al voltant dels 85 punts sobre 100 i amb resultats destacats en adequació, sostenibilitat i integritat. Aquest reconeixement institucional valida l'interès acadèmic d'analitzar-ne la estructura i funcionament (Mercer CFA Institute, 2023, 2024, 2025).

En segon lloc, els Països Baixos presenten una arquitectura institucional clarament diferenciada respecte d'Espanya. El model neerlandès, com s'ha mencionat anteriorment, es basa en tres pilars: una pensió pública bàsica, un segon pilar ocupacional de gran extensió i un tercer pilar d'estalvi voluntari individual. En contraposició, el sistema espanyol es basa en un esquema públic de repartiment, amb un paper menor dels instruments complementaris (OECD, 2023). Aquesta diferència estructural permet analitzar dues formes diferents d'afrontar la cobertura de la jubilació i la distribució dels riscos financers i demogràfics

En tercer lloc, ambdós països afronten reptes demogràfics compartits que amenacen la sostenibilitat financera dels seus sistemes. L'envelliment poblacional i la baixa natalitat incrementaran la pressió sobre la despesa pública en pensions durant les pròximes dècades. No obstant això, els Països Baixos presenten indicadors de sostenibilitat més favorables que Espanya, fet que reforça l'interès de comparar tots dos models (European Commission, 2024; OECD, 2023).

Finalment, la comparació també és pertinent perquè ambdós països formen part de la Unió Europea i comparteixen un marc econòmic i institucional. Això permet comparar dos sistemes de pensions diferents dins d'un context relativament similar, de manera que l'anàlisi es pot centrar sobretot en les diferències del disseny de cada sistema.

1.4 Objectiu general i objectius específics

L'objectiu general d'aquest treball és analitzar i comparar el sistema de pensions d'Espanya amb el dels Països Baixos, amb la finalitat d'avaluar la seva sostenibilitat a llarg termini en un context de canvis demogràfics. D'aquest objectiu general se'n deriven els següents objectius específics:

- Analitzar l'estructura, el funcionament i les principals característiques del sistema de pensions espanyol i del sistema neerlandès.
- Examinar com els canvis demogràfics afecten la sostenibilitat de tots dos sistemes.
- Comparar els models de finançament de les pensions i els principals mecanismes de sostenibilitat de cadascun.

1.5 Metodologia i fonts d'informació

La metodologia utilitzada en aquest treball es basa en una anàlisi comparativa de caràcter econòmic, fonamentada en dades secundàries i complementada amb evidència qualitativa.

En primer lloc, es duu a terme una revisió de la literatura acadèmica i institucional sobre els sistemes de pensions, els seus diferents models (repartiment, capitalització i sistemes mixtos) i els principals reptes associats als canvis demogràfics, com ara l'envelliment de la població, l'augment de l'esperança de vida i la baixa natalitat. Aquesta revisió permet construir el marc teòric del treball i contextualitzar les diferències entre el model espanyol i el model neerlandès.

En la part empírica, l'anàlisi quantitativa es basa principalment en les fitxes nacionals d'Espanya i dels Països Baixos del 2024 *Ageing Report*. A partir d'aquests documents s'extreuen indicadors com la taxa de dependència de la gent gran, l'esperança de vida a l'edat de referència de jubilació, l'edat legal de jubilació, la despesa pública en pensions sobre el PIB, el saldo del sistema públic de pensions i el pes de les pensions ocupacionals privades. Aquestes dades permeten comparar l'evolució prevista dels dos sistemes fins al 2070 a partir d'una base metodològica comuna.

De manera complementària, s'utilitzen dades de l'informe *Pensions at a Glance 2023* de l'OCDE per analitzar la taxa neta de substitució segons diferents nivells salarials. Aquest indicador permet valorar l'adequació de les pensions, és a dir, fins a quin punt la pensió neta permet mantenir el nivell d'ingressos previ a la jubilació. Les dades rellevants s'han sistematitzat en fulls de càlcul d'Excel per elaborar taules comparatives i gràfics que faciliten la identificació de diferències, tendències i patrons entre ambdós països.

A aquesta anàlisi quantitativa s'hi afegeix una dimensió qualitativa mitjançant una entrevista a Gerard Domínguez Martí, gerent i assessor financer a RPL Invest. L'entrevista aporta una visió professional sobre la percepció ciutadana de la jubilació, la planificació financera a llarg termini i els punts forts i febles del sistema espanyol en comparació amb models més diversificats, com el neerlandès. Les respostes s'analitzen de manera interpretativa i es posen en relació amb els resultats quantitatius obtinguts.

Finalment, es realitza una interpretació crítica orientada a valorar la sostenibilitat a llarg termini de cada sistema. L'anàlisi se centra especialment en la pressió demogràfica, la pressió pressupostària, l'equilibri financer, la diversificació entre pilar públic i pilar ocupacional, i l'adequació de les pensions. Aquesta metodologia permet extreure conclusions fonamentades sobre els avantatges i les limitacions de cada model, així com identificar possibles línies de millora per al cas espanyol.

1.6 Pla de treball

El desenvolupament d'aquest treball s'ha organitzat en quatre fases principals.

En primer lloc, s'ha dut a terme una revisió de la literatura acadèmica i institucional sobre els sistemes de pensions, els seus models de finançament i els reptes associats a l'envelliment demogràfic. Aquesta fase ha permès construir el marc teòric i definir els conceptes bàsics que orienten l'anàlisi posterior. En segon lloc, s'ha realitzat una descripció individual del sistema de pensions espanyol i del sistema neerlandès. Aquesta part ha servit per identificar l'estructura de cada model, el paper dels diferents pilars, els mecanismes de finançament i les reformes més recents. En tercer lloc, s'ha desenvolupat l'anàlisi comparativa entre ambdós països. Aquesta fase constitueix el nucli pràctic del treball, ja que permet contrastar els dos sistemes a partir dels indicadors seleccionats i valorar-ne la sostenibilitat futura, la diversificació i l'adequació de les pensions.

De manera complementària, s'ha incorporat una entrevista a un professional del sector financer, amb la finalitat d'afegir una perspectiva qualitativa i contrastar els resultats obtinguts amb una visió pràctica del context actual.

Per acabar, s'han interpretat els resultats de l'anàlisi i s'han formulat les conclusions, les limitacions del treball i les recomanacions principals. Aquesta última fase permet sintetitzar les diferències observades entre Espanya i els Països Baixos i plantejar possibles línies futures de recerca.

Capítol II Marc teòric

2.1. Els sistemes de pensions: concepte i funcions

Els sistemes de pensions són mecanismes institucionals dissenyats per garantir una renda als individus durant la vellesa, principalment un cop finalitzada la seva vida laboral activa. Formen part de les polítiques de protecció social i tenen com a objectiu principal assegurar un nivell d'ingressos que permeti mantenir unes condicions de vida adequades durant la jubilació, reduint el risc de pobresa associat a la pèrdua de la renda laboral (OECD, 2023).

Segons Barr i Diamond (2008), els sistemes de pensions compleixen diverses funcions. En primer lloc, permeten suavitzar el consum al llarg del cicle vital, ja que faciliten que les persones traslladin part dels ingressos obtinguts durant la vida activa cap a l'etapa de jubilació. En segon lloc, actuen com un mecanisme d'assegurança davant riscos associats a la vellesa, com la longevitat, la incapacitat per continuar treballant o la manca d'estalvi suficient. A més, des d'una perspectiva de política pública, els sistemes de pensions també tenen una funció redistributiva, ja que poden corregir desigualtats entre individus i protegir especialment aquells col·lectius amb menors ingressos o carreres laborals més febles.

Així mateix, el Banc Mundial (1994) assenyala que els sistemes de pensions tenen com a objectiu protegir la població gran i garantir ingressos adequats en un context marcat per canvis demogràfics, especialment l'augment de l'esperança de vida i la reducció de la natalitat. Aquestes transformacions fan que els sistemes de pensions hagin de combinar dues dimensions fonamentals: d'una banda, l'adequació de les prestacions, és a dir, la capacitat de garantir pensions suficients; i, de l'altra, la sostenibilitat financera, entesa com la capacitat del sistema per mantenir aquestes prestacions en el temps sense generar desequilibris excessius.

Per tant, els sistemes de pensions no poden analitzar-se únicament com una despesa pública, sinó com una institució econòmica i social que afecta la distribució de la renda, l'estalvi, el mercat laboral i l'estabilitat pressupostària. Tal com indica l'OCDE (2025), l'anàlisi dels sistemes de pensions requereix considerar tant els seus resultats sobre els ingressos de les persones jubilades com els efectes que tenen sobre les finances públiques i sobre la sostenibilitat a llarg termini.

2.2. Tipologia de sistemes de pensions

Els sistemes de pensions poden classificar-se segons diversos criteris, com ara el seu model de finançament, el grau de participació pública i privada, la forma de càlcul de la

prestació o el nivell d'obligatorietat. Una de les classificacions més habituals distingeix entre sistemes de repartiment, sistemes de capitalització i sistemes mixtos, d'acord amb l'enfocament multipilar plantejat pel Banc Mundial i amb la classificació utilitzada per l'OCDE en l'anàlisi comparada dels sistemes de pensions (World Bank, 1994; OECD, 2025). Aquesta distinció és especialment rellevant perquè cada model reparteix els riscos econòmics, financers i demogràfics de manera diferent (Barr et al., 2008).

2.2.1. Sistemes de repartiment

Els sistemes de repartiment són aquells en què les pensions dels jubilats actuals es financen principalment amb les cotitzacions socials dels treballadors i empreses en actiu. Per tant, no es basen en l'acumulació prèvia d'un fons individual per a cada persona, sinó en una transferència intergeneracional: la població ocupada finança les pensions de la població jubilada, amb la confiança que les generacions futures faran el mateix (Barr et al., 2008; OECD, 2025).

Aquest model acostuma a estar vinculat a sistemes públics de Seguretat Social i té una forta dimensió solidària. La seva principal fortalesa és que pot garantir una protecció àmplia i immediata a la població jubilada, sense necessitat que cada individu hagi acumulat un volum elevat d'estalvi privat. A més, permet incorporar elements redistributius, com pensions mínimes, complements o regles de càlcul que protegeixen les persones amb trajectòries laborals més irregulars (Barr et al., 2008).

Tot i això, els sistemes de repartiment són especialment sensibles als canvis demogràfics. Quan augmenta l'esperança de vida i disminueix la natalitat, creix el nombre de pensionistes en relació amb la població activa. Això pot generar tensions financeres, ja que hi ha més persones cobrant pensions durant més anys i menys treballadors sostenint el sistema mitjançant cotitzacions. La Comissió Europea (2024) destaca precisament que l'envelliment de la població és un dels principals factors que pressiona la despesa pública futura en pensions, sanitat i cures de llarga durada.

Per aquest motiu, molts sistemes de repartiment han introduït reformes orientades a reforçar la seva sostenibilitat. Entre aquestes mesures es troben l'augment progressiu de l'edat de jubilació, l'ampliació dels anys utilitzats per calcular la pensió o la incorporació de mecanismes automàtics d'ajust (OECD, 2025; Wachs & Bravo, 2021).

2.2.2. Sistemes de capitalització

Els sistemes de capitalització es basen en l'acumulació d'estalvi durant la vida laboral. En aquest model, les aportacions realitzades pels treballadors, les empreses o tots dos s'inverteixen en actius financers, i la pensió futura depèn del capital acumulat i de la

rendibilitat obtinguda. A diferència del sistema de repartiment, no es produeix una transferència directa entre generacions, sinó que cada generació finança, totalment o parcialment, la seva pròpia jubilació (World Bank, 1994; OECD, 2025).

Aquest tipus de sistema pot adoptar formes diverses, com plans de pensions individuals, fons ocupacionals d'empresa o esquemes obligatoris de contribució definida. Segons l'OCDE (2025), molts països combinen pensions públiques amb plans ocupacionals o privats, especialment per complementar la pensió pública i diversificar les fonts d'ingressos durant la jubilació.

Una de les fortaleses dels sistemes de capitalització és que poden reduir la pressió directa sobre les finances públiques, ja que una part de la pensió es finança amb estalvi acumulat i rendiments d'inversió. A més, poden afavorir el desenvolupament dels mercats financers i generar una relació més directa entre aportacions i prestacions. No obstant això, també presenten riscos importants. La pensió futura pot veure's afectada per la volatilitat dels mercats, la inflació, les comissions de gestió, la rendibilitat dels actius i la capacitat d'estalvi de cada persona.

Barr et al. (2008) assenyalen que no es pot considerar que els sistemes de capitalització eliminin tots els riscos dels sistemes de pensions, sinó que els distribueixen d'una altra manera. En un sistema de repartiment, el risc principal està relacionat amb l'evolució demogràfica i laboral, en canvi, en un sistema de capitalització, el risc es trasllada en gran part als mercats financers i a la rendibilitat de les inversions. Per tant, la capitalització pot contribuir a diversificar el finançament de les pensions, però no garanteix automàticament una major seguretat per a tots els individus.

2.2.3. Sistemes mixtos

Els sistemes mixtos combinen elements de repartiment i de capitalització. En aquests models, l'Estat acostuma a garantir una pensió pública bàsica o contributiva, mentre que els ingressos durant la jubilació es complementen amb pensions ocupacionals, plans privats o altres formes d'estalvi (World Bank, 1994; OECD, 2025). Aquest enfocament respon a la idea que cap model per si sol és capaç de resoldre tots els objectius d'un sistema de pensions, ja que aquests han d'equilibrar funcions com la protecció davant la pobresa, la redistribució, l'assegurança i la suavització del consum al llarg del cicle vital (Barr et al., 2008).

El Banc Mundial (1994) defensa la conveniència d'estructures multipilar, en què diferents pilars compleixen funcions complementàries. Un primer pilar públic pot garantir una protecció bàsica i reduir la pobresa en la vellesa, un segon pilar vinculat a l'ocupació pot

reforçar la relació entre contribucions i prestacions i un tercer pilar voluntari pot permetre l'estalvi individual addicional. Aquesta combinació permet diversificar les fonts d'ingressos i repartir els riscos entre l'Estat, les empreses, els treballadors i els mercats financers.

Els sistemes mixtos són especialment rellevants en països on les pensions ocupacionals tenen un pes important. En aquests casos, la pensió pública no és l'única font d'ingressos de la població jubilada, sinó que es complementa amb fons de pensions d'empresa o sectorials. L'OCDE (2025) assenyala que l'arquitectura dels sistemes nacionals de pensions varia considerablement entre països, ja que alguns depenen més del pilar públic, mentre que altres donen més importància als plans ocupacionals o privats.

Aquest tipus de sistema pot oferir avantatges en termes de diversificació i sostenibilitat, però també planteja reptes, especialment pel que fa a la cobertura i l'equitat entre treballadors. Per això, l'anàlisi dels sistemes mixtos ha de considerar tant la seva capacitat financera com l'adequació de les prestacions (European Commission & Social Protection Committee, 2024; OECD, 2025).

2.3. Concepte de viabilitat i sostenibilitat dels sistemes de pensions

En l'àmbit dels sistemes de pensions, el concepte més utilitzat pels organismes internacionals no és tant el de viabilitat, sinó el de sostenibilitat financera. La Comissió Europea planteja que els sistemes de pensions europeus afronten un doble repte: mantenir-se financerament sostenibles i, al mateix temps, proporcionar uns ingressos adequats a les persones jubilades. Així, la sostenibilitat no es presenta com un objectiu aïllat, sinó com una condició necessària perquè les pensions puguin complir la seva funció social a llarg termini (European Commission, s. d.).

La viabilitat es pot entendre, en un sentit general, com la capacitat del sistema per continuar funcionant i pagar les pensions compromeses. Tanmateix, com que els informes oficials utilitzen principalment el terme sostenibilitat financera, en aquest treball s'emprarà aquest concepte per analitzar si el sistema pot mantenir l'equilibri entre ingressos i despeses a llarg termini. En aquest sentit, la Comissió Europea assenyala que les pensions tenen efectes importants sobre els pressupostos públics i sobre l'oferta de treball, motiu pel qual aquests impactes s'han de tenir en compte en la política de pensions (European Commission, s. d.).

La sostenibilitat financera està directament relacionada amb l'envelliment demogràfic. En els sistemes públics de repartiment, les pensions són la principal font d'ingressos de

les persones grans i es financen majoritàriament mitjançant les cotitzacions de la població activa. Per això, l'augment del nombre de pensionistes i els canvis en la població en edat de treballar poden generar pressions sobre el sistema. La Comissió Europea vincula aquest repte al creixement de la població jubilada dins de la Unió Europea i a la necessitat de garantir pensions adequades sense comprometre l'equilibri financer (European Commission, s. d.).

Ara bé, la sostenibilitat financera no pot analitzar-se separadament de l'adequació de les pensions. La Comissió Europea indica que l'objectiu essencial dels sistemes de pensions és protegir les persones grans davant la pobresa i permetre'ls mantenir un nivell de vida digne i independència econòmica durant la vellesa. Per això, la sostenibilitat financera és un mitjà necessari, però no suficient, si no garanteix també pensions adequades (European Commission, s. d.).

Per tant, en aquest treball es considera que viabilitat i sostenibilitat són conceptes relacionats, però no idèntics. La viabilitat s'utilitza en un sentit general per referir-se a la capacitat del sistema de continuar pagant pensions, mentre que la sostenibilitat financera és el concepte tècnic més habitual en els informes oficials i fa referència a la capacitat de mantenir el sistema a llarg termini sense generar desequilibris excessius. Aquesta sostenibilitat ha d'analitzar-se sempre juntament amb l'adequació, perquè un sistema de pensions no només ha de ser financerament equilibrat, sinó també capaç de garantir ingressos suficients a la població jubilada (European Commission, s. d.; European Commission & Social Protection Committee, 2021; OECD, 2025).

2.4 Enfocaments teòrics en l'anàlisi dels sistemes de pensions

L'anàlisi dels sistemes de pensions requereix una aproximació multidimensional, ja que aquests sistemes no només tenen una dimensió financera, sinó també social, demogràfica i institucional. Per aquest motiu, no és suficient estudiar únicament el volum de despesa pública en pensions, sinó que també cal tenir en compte l'estructura del sistema, la seva capacitat per mantenir-se financerament a llarg termini, l'adequació de les prestacions i l'impacte dels canvis demogràfics. Aquesta perspectiva és coherent amb l'enfocament utilitzat per l'OCDE, que compara els sistemes de pensions a través d'indicadors institucionals, demogràfics i de resultats, i amb la Comissió Europea, que analitza l'impacte pressupostari de l'envelliment sobre la despesa pública futura en pensions, sanitat, cures de llarga durada i educació (OECD, 2025; European Commission, 2024).

2.4.1 Sostenibilitat financera

La sostenibilitat financera fa referència a la capacitat del sistema per mantenir el pagament de les pensions presents i futures sense generar desequilibris excessius sobre les finances públiques. Aquesta dimensió depèn de factors com l'envelliment demogràfic, l'evolució del mercat laboral, els salaris, la productivitat, el creixement econòmic i les regles institucionals del sistema. La Comissió Europea incorpora precisament aquests elements en les seves projeccions de despesa associada a l'envelliment, ja que aquestes projeccions es basen en supòsits demogràfics, macroeconòmics i institucionals comuns per als estats membres (European Commission, 2024).

Un dels indicadors més utilitzats per analitzar aquesta dimensió és la despesa pública en pensions sobre el PIB, utilitzada tant per l'OCDE com per la Comissió Europea en les comparacions internacionals i en les projeccions pressupostàries de llarg termini (OECD, 2023; European Commission, 2024).

$$Despesa\ en\ pensions\ sobre\ el\ PIB\ = \left(\frac{Despesa\ total\ en\ pensions}{PIB}\right) \times 100 \quad (1)$$

Aquest indicador mostra el pes que tenen les pensions sobre el conjunt de l'economia i permet comparar la pressió pressupostària entre països. Tot i això, cal interpretar-lo amb prudència, perquè una despesa més elevada pot respondre a diferents factors: una població més envellida, una major cobertura pública, unes pensions més generoses o una menor presència de plans ocupacionals i privats.

Un segon indicador fonamental és la taxa de dependència de la gent gran, que relaciona la població de 65 anys o més amb la població en edat de treballar. Eurostat defineix aquesta taxa com la relació entre les persones de 65 anys o més i les persones de 15 a 64 anys (Eurostat, 2021). La fórmula és:

$$Taxa\ de\ dependència\ de\ la\ gent\ gran\ = \left(\frac{Població\ de\ 65\ anys\ o\ més}{Població\ de\ 15\ a\ 64\ anys}\right) \times 100 \quad (2)$$

Aquest indicador és especialment rellevant en els sistemes de repartiment, ja que aquests es basen en el principi que les cotitzacions dels treballadors actuals financen les pensions dels jubilats actuals. Quan augmenta el nombre de persones grans en relació amb la població en edat de treballar, pot incrementar-se la pressió sobre els ingressos del sistema i sobre la despesa pública en pensions. L'OCDE destaca que l'envelliment de la població i l'augment de la longevitat han portat molts països a introduir reformes orientades a endarrerir l'edat efectiva de jubilació, limitar la jubilació anticipada o reforçar els incentius per continuar treballant (OECD, 2023).

També pot utilitzar-se el pes de la població de 65 anys o més sobre la població total, que permet mesurar el grau d'envelliment general d'un país:

$$Pes\ de\ la\ població\ de\ 65\ anys\ o\ més\ = \left(\frac{(Població\ de\ 65\ anys\ o\ més)}{Població\ total}\right) \times 100 \qquad (3)$$

Aquest indicador no mesura directament la sostenibilitat financera, però ajuda a contextualitzar la pressió demogràfica que pot afectar el sistema de pensions. Per això resulta útil en una comparació entre Espanya i els Països Baixos, especialment si es combina amb la despesa en pensions sobre el PIB i amb la taxa de dependència de la gent gran (European Commission, 2024; OECD, 2023).

2.4.2 Adequació de les prestacions

L'adequació de les prestacions fa referència a la capacitat del sistema de pensions per proporcionar ingressos suficients durant la jubilació. Aquesta dimensió no se centra només en l'equilibri financer, sinó també en la funció social del sistema, és a dir, en la protecció del nivell de vida de les persones jubilades i en la prevenció de situacions de pobresa o vulnerabilitat econòmica. El *Pension Adequacy Report* de la Comissió Europea i el Comitè de Protecció Social analitza precisament la capacitat dels sistemes de pensions europeus per garantir ingressos adequats en la vellesa, tant en el present com en el futur (European Commission & Social Protection Committee, 2024).

Un dels indicadors més utilitzats per mesurar aquesta dimensió és la taxa de substitució, que compara la pensió percebuda amb els ingressos laborals previs a la jubilació. L'OCDE defineix la taxa de substitució bruta com la pensió bruta dividida pels ingressos bruts previs a la jubilació (OECD, 2023). La fórmula és:

$$Taxa\ de\ substitució\ bruta\ = \left(\frac{Pensió\ bruta\ anual}{Ingressos\ laborals\ bruts\ previs\ a\ la\ jubilació}\right) \times\ 100 \qquad (4)$$

Aquesta taxa permet observar fins a quin punt la pensió substitueix el salari anterior. Una taxa més elevada indica que la pensió representa una proporció més gran dels ingressos previs, mentre que una taxa més baixa pot indicar una major necessitat de pensions complementàries o d'estalvi privat.

La taxa de substitució neta compara la pensió neta amb els ingressos nets previs a la jubilació. Segons l'OCDE, aquest indicador pot diferir de la taxa bruta perquè els impostos i les cotitzacions socials que suporten treballadors i pensionistes no són necessàriament iguals (OECD, 2023). La fórmula és:

$$Taxa\ de\ substitució\ neta\ = \left(\frac{Pensió\ neta\ anual}{Ingressos\ laborals\ nets\ previs\ a\ la\ jubilació}\right) \times 100 \qquad (5)$$

Aquest indicador és especialment útil en comparacions internacionals, perquè aproxima millor la renda disponible després de la jubilació. De fet, l'OCDE indica que, per a un treballador amb carrera completa i salari mitjà, la taxa neta futura de substitució se situa de mitjana al voltant del 61% dels ingressos nets previs a la jubilació en els països de l'OCDE (OECD, 2023).

2.4.3 Viabilitat actuarial

La viabilitat actuarial analitza l'equilibri a llarg termini entre els ingressos previstos del sistema i les obligacions futures derivades del pagament de pensions. Aquest enfocament és especialment rellevant en sistemes de capitalització, on les prestacions futures depenen de les aportacions acumulades i de la rendibilitat dels actius, però també és útil en sistemes de repartiment quan s'avaluen reformes que vinculen les pensions a l'esperança de vida, als salaris o a altres variables demogràfiques i econòmiques. L'OCDE assenyala que l'ajust regular i automàtic de paràmetres actuarials pot contribuir a afrontar problemes de sostenibilitat i solvència en els sistemes de pensions (OECD, 2014).

De manera simplificada, un sistema és actuarialment equilibrat quan el valor actual dels ingressos futurs és igual o superior al valor actual de les pensions futures compromeses:

$$\text{VA(Ingressos futurs)} \geq \text{VA(Pensions futures)}$$

On el valor actual es pot calcular de la manera següent:

$$VA = \sum \left[\frac{F_t}{(1+r)^t}\right] \quad (6)$$

On VA representa el valor actual, Ft el flux futur esperat en el període t, r la taxa d'actualització i t el període temporal. Aquesta expressió respon a la lògica actuarial de descomptar els fluxos futurs esperats per estimar el valor actual de les prestacions futures (American Academy of Actuaries, 2004).

En aquesta línia, el Banc Mundial defensa l'enfocament multipilar com una manera de diversificar les fonts d'ingressos durant la jubilació i repartir els riscos entre l'Estat, les empreses i els individus (World Bank, 1994).

2.4.4 Eficiència econòmica i equitat intergeneracional

Els sistemes de pensions també poden estudiar-se des de la perspectiva de l'eficiència econòmica i de l'equitat intergeneracional. L'eficiència econòmica fa referència a la manera com el disseny del sistema pot influir en les decisions dels individus i de les empreses. Per exemple, les regles sobre l'edat legal de jubilació, els incentius per

continuar treballant, les penalitzacions per jubilació anticipada o el tractament fiscal de les pensions poden afectar la participació laboral, l'estalvi i la durada de la vida laboral. Barr et al., indiquen que l'anàlisi dels sistemes de pensions ha de tenir en compte no només els objectius socials, sinó també els seus efectes sobre l'eficiència econòmica i el creixement (Barr et al., 2008).

Segons l'OCDE, molts països han adoptat reformes per augmentar l'edat de jubilació, limitar l'accés a la jubilació anticipada i incentivar la prolongació de la vida laboral, amb l'objectiu d'adaptar els sistemes de pensions a l'augment de l'esperança de vida i reforçar-ne la sostenibilitat financera (OECD, 2023). Aquestes reformes mostren que la sostenibilitat no depèn només de la despesa, sinó també de la capacitat del sistema per mantenir una base suficient de cotitzants i retardar la sortida del mercat laboral.

Pel que fa a l'equitat intergeneracional, aquesta dimensió analitza com es distribueixen els costos i els beneficis del sistema entre diferents generacions. En un sistema de repartiment, aquesta qüestió és especialment rellevant perquè les pensions dels jubilats actuals es financen principalment amb les cotitzacions de les persones treballadores actuals (Barr & Diamond, 2008). Per tant, si augmenta el nombre de pensionistes en relació amb el nombre de cotitzants, pot créixer la pressió sobre les generacions actives, ja sigui mitjançant majors cotitzacions, menors prestacions futures, més impostos o una edat de jubilació més elevada (OECD, 2023).

Una manera senzilla d'expressar aquesta relació és mitjançant la ràtio entre cotitzants i pensionistes:

$$Ràtio\ cotitzants\ pensionistes\ =\ Nombre\ de\ cotitzants\ /\ Nombre\ de\ pensionistes \quad (7)$$

Com més baixa és aquesta ràtio, més pressió pot recaure sobre cada cotitzant per finançar les pensions del sistema. Aquesta ràtio no substitueix altres indicadors, com la taxa de dependència de la gent gran, però és útil per aproximar la relació directa entre la base contributiva i el nombre de beneficiaris del sistema.

2.4.5 Justificació de l'enfocament adoptat

Atesa la naturalesa d'aquest treball i el seu emmarcament dins de l'àmbit de les finances, l'anàlisi se centrarà principalment en la sostenibilitat financera dels sistemes de pensions d'Espanya i dels Països Baixos, sense deixar de considerar l'adequació de les prestacions i la pressió demogràfica. Aquesta elecció es justifica perquè els sistemes de pensions no poden valorar-se només segons la seva capacitat per contenir la despesa, sinó també segons la seva capacitat per garantir ingressos suficients durant la jubilació.

L'enfocament adoptat combina indicadors quantitatius homogenis, com la despesa pública en pensions sobre el PIB, la taxa de dependència de la gent gran, el pes de la població de 65 anys o més, les taxes de substitució, el risc de pobresa en la vellesa i la ràtio cotitzants-pensionistes. Aquests indicadors permeten comparar els dos models des de diferents perspectives: la pressió pressupostària, la pressió demogràfica, la suficiència de les prestacions i la relació entre contribuents i beneficiaris.

Aquesta combinació és adequada perquè Espanya i els Països Baixos presenten estructures institucionals diferents. Per aquest motiu, la comparació no pot limitar-se a observar la despesa pública en pensions, sinó que també ha d'integrar l'estructura institucional i els indicadors d'adequació i envelliment.

Capítol III. El sistema de pensions a Espanya

3.1. Evolució i característiques principals

El sistema de pensions espanyol s'ha configurat històricament com un dels pilars principals de l'Estat del benestar. La seva evolució està estretament vinculada al desenvolupament de la Seguretat Social i a la consolidació d'un model públic de protecció social basat, principalment, en el principi de repartiment. En aquest sistema, les cotitzacions socials de les persones treballadores i de les empreses financen les pensions de les persones jubilades en cada moment, de manera que l'equilibri financer depèn de la relació entre ingressos per cotitzacions, nombre de pensionistes, import mitjà de les pensions i evolució del mercat laboral (Hernández de Cos et al., 2017).

Des de la transició democràtica, les pensions han adquirit una importància creixent dins de les polítiques públiques espanyoles. La generalització de la protecció social, l'ampliació dels drets de la ciutadania i la consolidació del sistema públic de Seguretat Social van convertir les pensions en un instrument fonamental per garantir rendes a la població d'edat avançada i reduir el risc de pobresa en la vellesa. En aquest sentit, les pensions no només tenen una funció econòmica, sinó també social, ja que contribueixen a la cohesió intergeneracional i a l'estabilitat del model de benestar (Vicente, 2025).

Una característica essencial del sistema espanyol és el seu caràcter predominantment públic i contributiu. Això significa que la major part de les prestacions de jubilació depenen de les cotitzacions realitzades al llarg de la vida laboral. Tot i això, el sistema també incorpora mecanismes de solidaritat, com les pensions mínimes, els complements a mínims i altres prestacions destinades a protegir situacions de vulnerabilitat. Aquesta combinació entre contributivitat i solidaritat ha estat una de les

bases del sistema, però també ha generat tensions entre els objectius de suficiència de les pensions i sostenibilitat financera a llarg termini (Hernández de Cos, 2021).

Un altre element clau en l'evolució del sistema ha estat el paper del Pacte de Toledo. Aquest acord parlamentari, creat per analitzar i orientar les reformes del sistema públic de pensions, ha actuat com a marc de consens polític en una matèria especialment sensible. L'Informe d'avaluació i reforma del Pacte de Toledo de 2020 va reiterar la necessitat de preservar el poder adquisitiu de les pensions, reforçar la separació de fonts de finançament i adaptar el sistema als canvis demogràfics i laborals (Congreso de los Diputados, 2020).

En les últimes dècades, el principal repte estructural del sistema ha estat l'envelliment de la població. L'augment de l'esperança de vida, juntament amb la baixa natalitat i la jubilació progressiva de generacions nombroses, incrementa la pressió sobre la despesa en pensions. Segons el Banco de España, aquest envelliment poblacional ha contribuït a l'augment del gasto en pensions i continuarà sent un factor determinant en les pròximes dècades (Hernández de Cos et al., 2017).

Per tant, l'evolució del sistema espanyol ha aconseguit consolidar un sistema públic ampli, amb una cobertura elevada i un paper central en la protecció social. Alhora, el seu funcionament presenta desafiaments importants relacionats amb la sostenibilitat financera, especialment en un context d'envelliment demogràfic, transformacions del mercat laboral i augment progressiu del nombre de pensionistes.

3.2. Funcionament actual del sistema

Actualment, el sistema públic de pensions a Espanya forma part de l'acció protectora de la Seguretat Social i es regula principalment a través del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2015. Aquesta norma estableix el marc general de les prestacions, els requisits d'accés i les diferents modalitats de protecció, entre les quals destaquen les pensions de jubilació, incapacitat permanent, viduïtat, orfandat i en favor de familiars (Real Decreto Legislativo 8/2015). La pròpia Seguretat Social identifica aquestes pensions com a part central de l'acció protectora del sistema.

La pensió de jubilació contributiva és la prestació més representativa del sistema. El seu accés depèn, en termes generals, de l'edat de jubilació i dels anys cotitzats. A més, l'import de la pensió es calcula a partir de les bases de cotització i del període cotitzat, de manera que existeix una relació directa entre la trajectòria laboral de la persona i la pensió inicial reconeguda. Aquesta lògica reforça el principi contributiu del sistema,

encara que també pot generar diferències entre pensionistes segons la seva carrera laboral, el nivell salarial o els períodes d'interrupció de l'ocupació (Hernández de Cos, 2021).

A més de la pensió de jubilació, el sistema inclou altres prestacions contributives. Les pensions d'incapacitat permanent protegeixen les persones treballadores que veuen reduïda o anul·lada la seva capacitat laboral. Les pensions de viduïtat i orfandat cobreixen situacions derivades de la mort de la persona causant, mentre que les pensions en favor de familiars tenen una funció protectora en determinats supòsits de dependència econòmica. Aquest conjunt de prestacions mostra que el sistema de pensions espanyol no es limita a la jubilació, sinó que forma part d'un mecanisme més ampli de cobertura de riscos socials (Seguridad Social, s. d.).

Un altre aspecte rellevant del funcionament actual és la revalorització de les pensions. La Llei 21/2021 va reforçar la garantia del poder adquisitiu de les pensions contributives mitjançant la seva actualització d'acord amb l'evolució dels preus. Aquesta reforma va substituir fórmules anteriors més restrictives i va tornar a situar la suficiència de les pensions i la protecció davant la inflació com a objectius centrals del sistema (Ley 21/2021).

Malgrat això, el funcionament actual del sistema presenta tensions importants. El manteniment d'un nivell adequat de pensions exigeix recursos creixents en un context demogràfic desfavorable. Per aquest motiu, les reformes recents han intentat actuar tant sobre la despesa com sobre els ingressos del sistema, introduint mesures orientades a reforçar la sostenibilitat financera sense reduir de manera directa la protecció dels pensionistes actuals (Hernández de Cos, 2021; AIReF, 2025).

3.3 Reformes recents i perspectives de futur

Les reformes recents del sistema de pensions espanyol s'han desenvolupat en un context marcat per l'envelliment de la població, l'augment de la despesa en pensions i la necessitat de garantir pensions suficients sense comprometre l'estabilitat de les finances públiques. Aquest equilibri entre suficiència i sostenibilitat és el principal eix del debat actual sobre el futur del sistema (Hernández de Cos et al., 2017; Hernández de Cos, 2021).

Una de les reformes més rellevants és la Llei 21/2021, de garantia del poder adquisitiu de les pensions. Aquesta norma estableix que les pensions contributives han de mantenir el seu poder adquisitiu, vinculant la seva revalorització a la evolució del IPC. Això suposa un reforç de la suficiència de les pensions, ja que protegeix els pensionistes

davant la pèrdua de capacitat adquisitiva provocada per la inflació. Tanmateix, també implica un increment potencial de la despesa pública quan els preus augmenten de manera significativa (Ley 21/2021).

La mateixa reforma també va introduir mesures per aproximar l'edat efectiva de jubilació a l'edat legal. Aquest objectiu respon a una de les recomanacions habituals del Pacte de Toledo i dels organismes econòmics, ja que l'allargament de la vida laboral pot contribuir a millorar l'equilibri entre anys cotitzats i anys de percepció de la pensió. En aquesta línia, s'han reforçat els incentius a la jubilació demorada i s'han revisat alguns aspectes de la jubilació anticipada (Congreso de los Diputados, 2020; Ley 21/2021).

Posteriorment, el Reial decret llei 2/2023 va introduir una nova fase de reforma orientada sobretot a reforçar els ingressos del sistema i ampliar determinades garanties socials. Entre les mesures destacades hi ha la introducció del Mecanisme d'Equitat Intergeneracional, l'increment progressiu de les bases màximes de cotització, la introducció de la quota de solidaritat per a salaris superiors a la base màxima i millores vinculades a les pensions mínimes i a la reducció de la bretxa de gènere (Real Decreto-ley 2/2023).

Aquestes reformes mostren un canvi d'orientació respecte d'etapes anteriors. Mentre que algunes reformes passades es van centrar més en contenir el creixement de la despesa, les reformes de 2021 i 2023 han posat més èmfasi en preservar el poder adquisitiu de les pensions i augmentar els ingressos del sistema. Aquesta orientació ha estat analitzada per Maldonado Molina (2023), que planteja el debat sobre fins a quin punt la reforma de 2023 aconsegueix compatibilitzar la sostenibilitat financera amb la suficiència social de les prestacions.

En conseqüència, les perspectives de futur del sistema espanyol de pensions depenen de diversos factors. En primer lloc, de l'evolució demogràfica, especialment de l'envelliment de la població i de la relació entre persones ocupades i pensionistes. En segon lloc, del comportament del mercat laboral, ja que l'ocupació, els salaris i la qualitat de les carreres laborals determinen bona part dels ingressos per cotitzacions. En tercer lloc, de la capacitat de les reformes per generar ingressos suficients sense afectar negativament la competitivitat o l'ocupació. Finalment, també dependrà de la voluntat política de mantenir un equilibri entre sostenibilitat financera, equitat intergeneracional i suficiència de les prestacions.

3.4 Impacte demogràfic sobre el sistema espanyol

L'evolució demogràfica és un dels factors estructurals que més condicionen la sostenibilitat del sistema públic de pensions a Espanya. Les projeccions demogràfiques mostren una tendència clara cap a l'envelliment de la població, derivada de la combinació de tres processos principals: la baixa natalitat, l'augment de l'esperança de vida i els fluxos migratoris (INE, 2024).

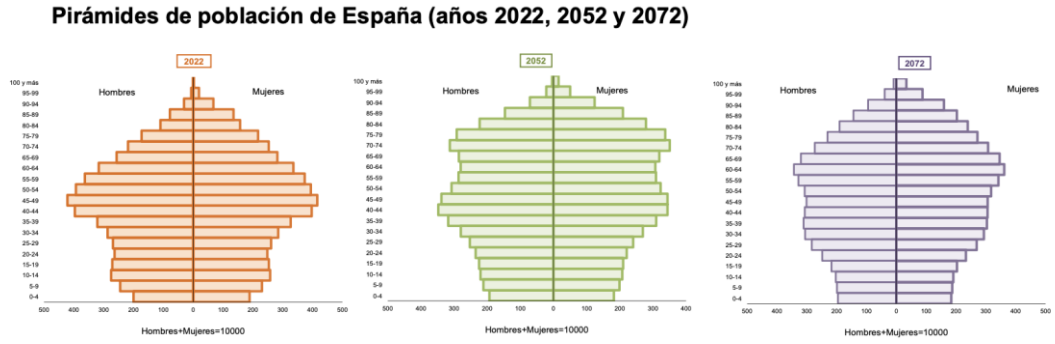
En primer lloc, la baixa fecunditat constitueix un dels elements clau de l'evolució demogràfica. Segons les projeccions de l'INE, el nombre mitjà de fills per dona mantindria una lleugera tendència a l'alça, però continuaria situant-se en nivells reduïts, amb una previsió d'1,24 fills per dona l'any 2038, encara lluny del nivell de reemplaçament generacional (INE, 2024). Aquesta situació implica que el nombre de naixements es mantindria per sota del nombre de defuncions, generant un saldo vegetatiu negatiu durant el període projectat.

En segon lloc, l'augment de l'esperança de vida reforça aquesta tendència. Les projeccions indiquen que l'esperança de vida al naixement podria assolir els 86,0 anys en els homes i els 90,0 anys en les dones l'any 2073. Aquest increment implica que les persones jubilades podrien percebre pensions durant períodes cada vegada més llargs, fet que incrementa la pressió financera sobre un sistema públic de repartiment.

Com a conseqüència d'aquests processos, la composició per edats de la població experimentarà canvis significatius. El percentatge de persones de 65 anys o més, que actualment se situa al voltant del 20,4 % de la població, podria assolir un màxim del 30,5 % entorn de l'any 2055. Paral·lelament, aquest envelliment pot reduir el pes relatiu de la població en edat de treballar i incrementar la pressió sobre la base de cotitzants que finança el sistema de pensions (INE, 2024).

Gràfic 1

Piràmides de la població d'Espanya



Nota. Captura extreta de l'Institut Nacional d'Estadística (INE, 2024).

Tal com es pot observar al Gràfic 1, l'estructura de la població espanyola mostra una evolució clara cap a l'envelliment demogràfic. L'any 2022, la piràmide presenta una concentració important de població en les edats adultes, especialment entre els 40 i els 60 anys, mentre que la base és més estreta, fet que reflecteix la baixa natalitat registrada en les darreres dècades.

En la projecció de 2052, les generacions més nombroses es desplacen cap a edats avançades, amb un augment notable dels grups situats entre els 65 i els 85 anys. Aquesta transformació indica que la població jubilada guanyarà pes respecte de la població potencialment activa. Finalment, s'observa com l'any 2072 l'estructura poblacional seria encara més envellida, amb una presència elevada de persones de 70 anys o més. Per tant, el gràfic posa de manifest que el repte demogràfic no es limita a l'augment del nombre de persones grans, sinó que també afecta l'equilibri entre població pensionista i població cotitzant.

Aquest canvi en l'estructura per edats també es reflecteix en l'evolució de la taxa de dependència. A mesura que augmenta el pes de la població de més edat i es redueix relativament la població en edat de treballar, la pressió sobre la població activa tendeix a intensificar-se. Per tant, una taxa de dependència més elevada pot dificultar l'equilibri financer del sistema, en la mesura que cada cotitzant ha de sostenir proporcionalment un nombre més gran de persones potencialment beneficiàries de prestacions.

La migració pot compensar parcialment aquesta tendència, ja que les projeccions de l'INE preveuen que el creixement de la població espanyola en les pròximes dècades dependrà principalment d'un saldo migratori positiu. Segons les projeccions 2024-2074, Espanya podria guanyar més de cinc milions d'habitants en els pròxims quinze anys i gairebé sis milions fins al 2074 si es mantenen les tendències demogràfiques actuals. Tot i això, la immigració no eliminaria per si sola el repte de l'envelliment, ja que el pes relatiu de la població de 65 anys o més continuaria augmentant fins a mitjan segle (INE, 2024).

En conjunt, aquests canvis demogràfics mostren que el repte principal del sistema públic de pensions espanyol no depèn només del nombre total d'habitants, sinó sobretot de la composició per edats de la població. L'augment del pes de les persones grans i la menor proporció relativa de població activa poden incrementar la pressió sobre els ingressos i les despeses del sistema, fet que reforça la necessitat d'analitzar la sostenibilitat financera del model a llarg termini.

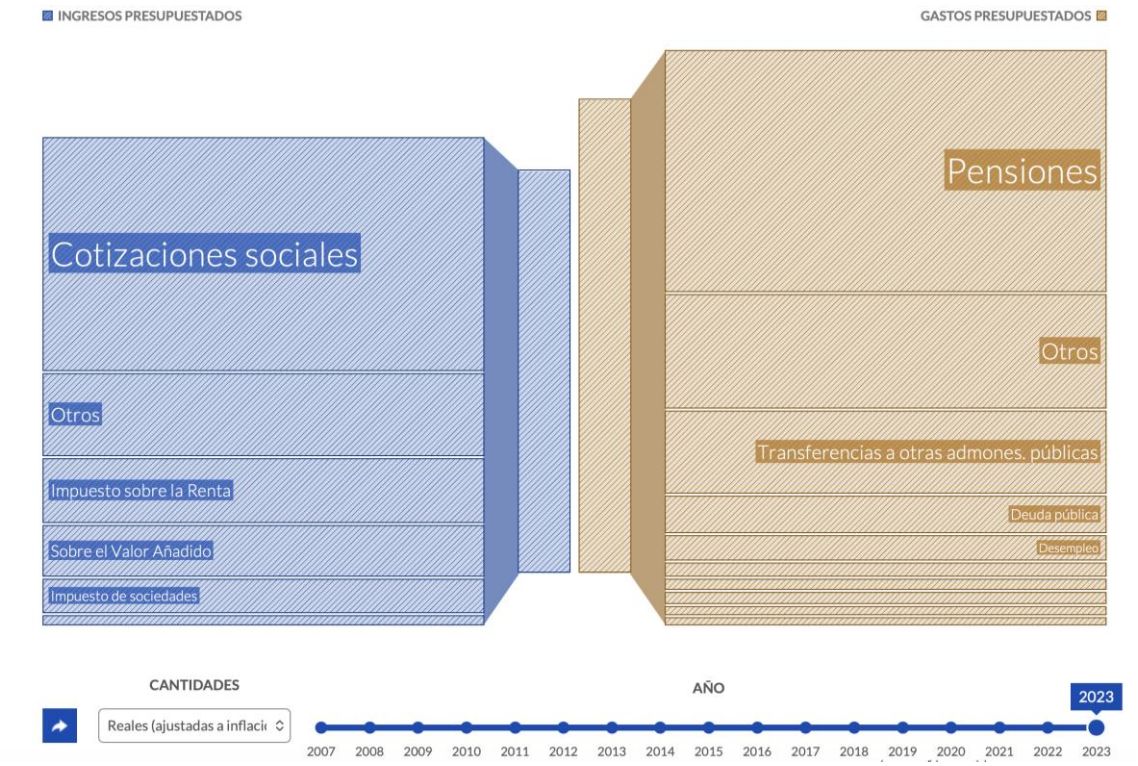
3.5 Pes de la despesa en pensions en els pressupostos públics

La despesa en pensions constitueix una de les partides més rellevants dins dels pressupostos públics espanyols i representa un pilar fonamental de les polítiques de protecció social.

En termes comparats, Espanya presenta una despesa pública en pensions superior a la mitjana de l'OCDE. Segons el perfil d'Espanya de Pensions at a Glance 2023, la despesa pública en pensions se situava en l'11,3 % del PIB, mentre que la mitjana de l'OCDE era del 7,7 % (OECD, 2023). Aquesta dada posa de manifest la importància econòmica del sistema espanyol i explica per què la seva sostenibilitat és un dels eixos principals del debat sobre les finances públiques. A més, les projeccions a llarg termini apunten a un increment de la pressió sobre aquesta partida. La Comissió Europea, en el 2024 Ageing Report, analitza l'impacte pressupostari de l'envelliment demogràfic sobre diverses partides de despesa vinculades a l'edat, entre les quals destaquen les pensions, la sanitat i les cures de llarga durada (European Commission, 2024). En el cas espanyol, aquestes projeccions resulten especialment rellevants pel pes del sistema públic de repartiment i per l'entrada progressiva en la jubilació de generacions nombroses

Gràfic 2

Pes de les pensions dins la despesa pressupostària de l'Estat i la Seguretat Social



Nota. Captura extreta de Civio, ¿Dónde van mis impuestos?, a partir de dades dels Pressupostos Generals de l'Estat de 2023.

Tal com mostra el Gràfic 2, les pensions constitueixen la partida de despesa pressupostada amb més pes dins del conjunt representat. A la part esquerra del gràfic s'observen les principals fonts d'ingressos pressupostats, entre les quals destaquen clarament les cotitzacions socials. Aquest fet és rellevant perquè aquestes cotitzacions són la principal font de finançament del sistema contributiu de pensions.

A la part dreta, la partida de pensions ocupa l'espai més gran entre les despeses pressupostades. Aquesta representació visual permet apreciar la dimensió pressupostària del sistema de pensions en comparació amb altres partides, com les transferències a altres administracions públiques, el deute públic, l'atur o altres despeses.

L'any 2023 s'utilitza com a referència perquè correspon als últims Pressupostos Generals de l'Estat aprovats com a llei. En els exercicis posteriors, els pressupostos han estat prorrogats, fet que fa que la informació de 2023 continuï sent una base útil per observar l'estructura pressupostària aprovada més recent. Tot i això, cal tenir en compte que es tracta de dades pressupostades i no necessàriament de despesa executada, de manera que la figura s'ha d'interpretar com una aproximació visual al pes relatiu de les pensions dins del pressupost públic.

Tot plegat ajuda a entendre per què l'envelliment de la població, l'augment de l'esperança de vida i l'evolució de la relació entre cotitzants i pensionistes són factors tan rellevants per a la sostenibilitat del sistema. Si la despesa en pensions continua augmentant i els ingressos per cotitzacions no creixen al mateix ritme, la pressió financera sobre el sistema públic pot intensificar-se

Capítol IV. El sistema de pensions als Països Baixos

4.1 Evolució i característiques principals

El sistema de pensions dels Països Baixos s'ha consolidat com un model multipilar, en què la pensió pública bàsica conviu amb un segon pilar ocupacional molt desenvolupat i basat en la capitalització. La part obligatòria del sistema està formada principalment per la pensió pública de vellesa, coneguda com a AOW, els plans de pensions ocupacionals, les prestacions d'incapacitat i les prestacions de supervivència. La pensió pública garanteix una renda bàsica a les persones jubilades, mentre que el segon pilar complementa aquesta prestació mitjançant pensions vinculades a l'ocupació i a les contribucions realitzades durant la vida laboral (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023).

El primer pilar, l'*Algemene Ouderdomswet* o AOW, és una pensió pública bàsica de caràcter universal per als residents als Països Baixos. Aquesta prestació no depèn dels ingressos previs ni està sotmesa a una prova de recursos, sinó que es vincula als anys de residència al país. Per tant, es tracta d'un mecanisme orientat a garantir una base mínima d'ingressos durant la jubilació (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023).

D'altra banda, el segon pilar està format per pensions ocupacionals de caràcter semiobligatori, negociades principalment entre agents socials i vinculades a sectors, empreses o professions concretes (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023).

Una de les característiques més rellevants del sistema neerlandès és el pes del segon pilar. Segons el Country Fiche dels Països Baixos dins del 2024 Ageing Report, l'any 2022 la pensió pública representava el 4,5% del PIB, mentre que les pensions ocupacionals arribaven al 5,1% del PIB. Això mostra que, en termes agregats, la pensió pública i la pensió ocupacional tenen un pes força similar dins del sistema de rendes de jubilació .

Bovenberg i Van Ewijk classifiquen els Països Baixos, juntament amb Suïssa, com un exemple de sistema corporatista, en què les pensions relacionades amb l'ocupació són gestionades a través de fons privats amb participació obligatòria o quasi obligatòria en molts sectors.Aquesta estructura explica per què el sistema neerlandès combina una pensió pública universal amb una forta presència dels fons de pensions ocupacionals (Bovenberg & Van Ewijk, 2012).

A més, el sistema ha anat incorporant reformes per adaptar-se a l'envelliment demogràfic i als canvis econòmics. Una de les reformes més importants ha estat l'augment progressiu de l'edat d'accés a la pensió AOW. Aquesta edat havia estat fixada tradicionalment en 65 anys des de la introducció de la pensió pública l'any 1957, però a partir de 2013 es va iniciar un procés d'increment gradual. Segons les projeccions de l'Ageing Working Group, l'edat d'accés va arribar als 67 anys el 2024 i, posteriorment, quedarà vinculada a l'evolució de l'esperança de vida, amb una projecció de 69 anys i 9 mesos l'any 2070 .

4.2 Funcionament actual del sistema: El paper dels fons de pensions i la capitalització

D'una banda, la pensió pública AOW funciona sota un sistema de repartiment, en què les contribucions de la població activa financen les pensions de les persones jubilades

actuals. D'altra banda, el segon pilar ocupacional es basa en la capitalització, és a dir, en l'acumulació d'actius financers destinats a finançar les pensions futures dels participants (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

El segon pilar és gestionat per diferents tipus de proveïdors. El Country Fiche identifica principalment quatre categories: fons de pensions sectorials, fons de pensions d'empresa, fons de pensions per a grups professionals i asseguradores que gestionen contractes col·lectius de vida per a empreses. A finals de 2022, els actius conjunts d'aquests proveïdors s'estimaven en 1,707 bilions d'euros, i només el fons ABP, vinculat als funcionaris, concentrava aproximadament el 28% del total dels actius (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

La importància de la capitalització és, per tant, un element distintiu del sistema neerlandès. Els fons de pensions acumulen actius durant la vida laboral dels treballadors i els inverteixen en diferents tipus d'actius financers, com accions, bons o béns immobles. Aquesta acumulació permet que una part molt important de les pensions futures no depengui directament del pressupost públic, sinó del rendiment dels actius acumulats pels fons. Ara bé, aquest model també exposa el sistema a riscos financers, com les variacions dels tipus d'interès, els canvis en els mercats financers i l'augment de l'esperança de vida (Westerhout et al., 2021) .

Les pensions ocupacionals es negocien habitualment entre agents socials a nivell sectorial i poden esdevenir obligatòries per a totes les empreses del sector. En molts plans, la pensió ocupacional es calcula tenint en compte la pensió pública AOW, ja que aquesta actua com a base mínima.

Tanmateix, una part dels treballadors assalariats no participa en cap pla ocupacional, especialment quan l'empresa no està vinculada a un conveni sectorial o no ofereix un pla propi. A més, els treballadors autònoms queden generalment fora del segon pilar, excepte en casos concrets en què poden mantenir drets previs acumulats com a assalariats. El Country Fiche assenyala que al voltant del 13% dels treballadors assalariats no participen en un pla de pensions ocupacional, i que una part significativa dels autònoms tampoc acumula drets en el segon pilar (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

Aquesta estructura fa que el sistema neerlandès sigui molt potent en termes de capital acumulat, però també planteja reptes de cobertura i equitat. Els treballadors amb carreres laborals més estables i vinculades a sectors amb plans ocupacionals sòlids tenen una protecció més elevada, mentre que els autònoms o treballadors amb trajectòries laborals més fragmentades poden quedar menys coberts.

4.3 Reformes recents i perspectives de futur

Durant les darreres dècades, els Països Baixos han anat transformant gradualment el seu sistema de pensions ocupacionals. Segons Westerhout, Ponds i Zwaneveld, aquest procés s'ha desenvolupat durant aproximadament vint anys i ha suposat el pas progressiu d'un model tradicional de prestació definida basat en el salari final cap a un model de contribució definida col·lectiva (Westerhout et al., 2021) .

Aquesta evolució no s'ha produït de manera aïllada, sinó com a resposta a diversos factors. Entre els més importants es troben l'envelliment de la població, la caiguda dels tipus d'interès i la introducció de normes comptables més estrictes. L'envelliment redueix la relació entre cotitzants i pensionistes, mentre que els tipus d'interès baixos incrementen el valor present de les obligacions futures dels fons de pensions. Això va generar pressió sobre els fons i va posar en qüestió la sostenibilitat dels esquemes tradicionals de prestació definida (Westerhout et al., 2021) .

La reforma més rellevant és la *Wet toekomst pensioenen*, aprovada pel Parlament neerlandès el 30 de maig de 2023. Aquesta llei introdueix un nou contracte de pensions en el segon pilar i transforma les pensions ocupacionals en un sistema de contribució definida en lloc d'un sistema de prestació definida. Segons el Country Fiche, el nou contracte haurà d'aplicar-se a la pràctica a partir de 2028 (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

El canvi central consisteix a substituir els drets de pensió garantits per expectatives de pensió basades en la riquesa acumulada individualment. Tanmateix, el sistema manté elements col·lectius importants, ja que les inversions es continuaran gestionant de manera col·lectiva i els rendiments es distribuiran segons regles predeterminades. A més, el sistema preveu mecanismes de solidaritat, com una reserva que pot utilitzar-se en moments de dificultats financeres per suavitzar l'impacte sobre les pensions (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

L'OCDE també interpreta aquesta reforma com part d'una tendència internacional més àmplia, en què molts sistemes ocupacionals capitalitzats han anat passant de models de prestació definida a models de contribució definida. En el cas neerlandès, aquest canvi busca fer les pensions més transparents, adaptar-les a un mercat laboral més flexible i reduir les tensions derivades dels baixos tipus d'interès i dels requisits de solvència dels fons (OECD, 2023; OECD, 2025) .

De cara al futur, les perspectives del sistema neerlandès dependran de la capacitat d'implementar aquesta transició de manera equilibrada. La reforma pot millorar la

transparència i adaptar millor el sistema als canvis demogràfics i financers, però també pot traslladar més risc als individus, ja que les prestacions futures dependran en major mesura del rendiment dels actius acumulats. Per aquest motiu, la manera com es reparteixin els drets acumulats en el sistema anterior i com es compensin els possibles col·lectius perjudicats serà un element clau del procés de reforma (Westerhout et al., 2021

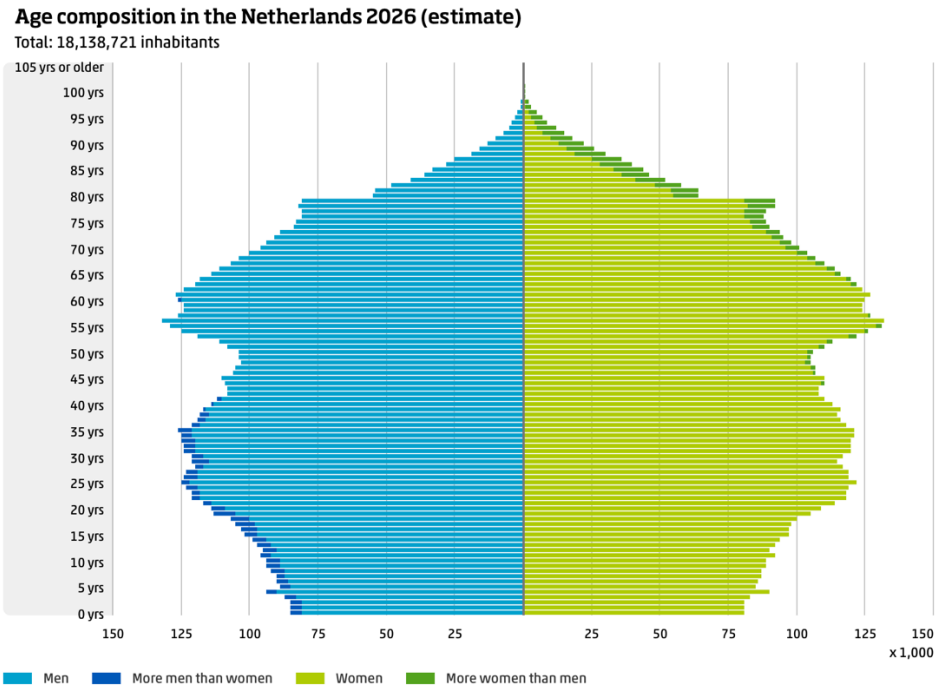
4.4 Impacte demogràfic sobre el sistema neerlandès

L'envelliment demogràfic és un dels principals reptes del sistema de pensions neerlandès. Segons les projeccions del 2024 Ageing Report, la població total dels Països Baixos passarà d'uns 17,7 milions d'habitants el 2022 a aproximadament 18,7 milions el 2070. Tot i aquest augment moderat de la població total, el canvi més rellevant es produeix en l'estructura per edats (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

Aquesta transformació es pot observar de manera visual a través de les piràmides de població elaborades per Statistics Netherlands, organisme estadístic oficial dels Països Baixos.

Gràfic 3

Piràmide de població dels Països Baixos, 2026



Font. Statistics Netherlands (CBS, s. d.).

El Gràfic 3 mostra l'estructura estimada de la població neerlandesa per a l'any 2026, amb un total de 18.138.721 habitants. La forma del gràfic permet observar que els Països Baixos ja presenten una estructura demogràfica madura, amb una base infantil i juvenil relativament més estreta que les franges centrals i superiors de la població. Això indica que les generacions més joves no tenen un pes tan elevat com les cohorts adultes, fet que anticipa una pressió futura sobre el relleu generacional i sobre la població en edat de treballar.

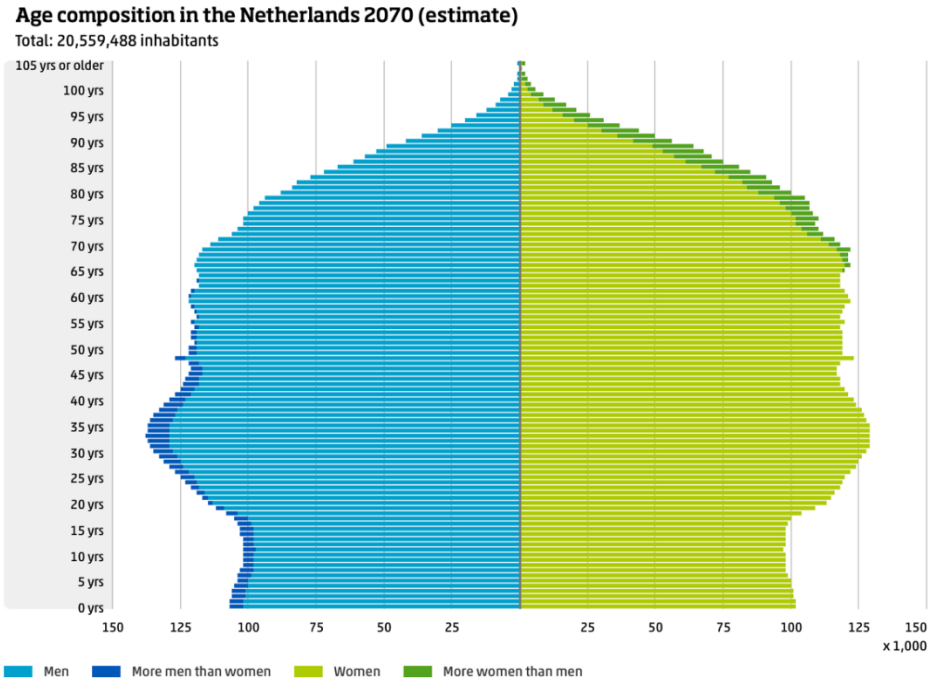
En aquesta piràmide, destaca especialment l'amplada de les franges situades aproximadament entre els 50 i els 70 anys. Aquest grup concentra una part molt important de la població i representa les generacions que es troben en la part final de la vida laboral o que s'aproximen a l'edat de jubilació. Des del punt de vista del sistema de pensions, aquest element és rellevant perquè anticipa l'entrada progressiva d'un volum elevat de persones en situació de jubilació durant les dècades següents. Aquesta lectura visual és coherent amb el Country Fiche dels Països Baixos, que assenyala que la ràtio de dependència de la gent gran passarà del 34,3% el 2022 al 56,3% el 2070 (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

També s'observa que, en les edats més avançades, sobretot a partir dels 75 o 80 anys, el costat corresponent a les dones tendeix a ser més ampli que el dels homes. Aquesta diferència reflecteix la major esperança de vida femenina. CBS indica que, tot i que neixen lleugerament més nens que nenes, els homes moren de mitjana abans que les dones, de manera que a partir d'edats avançades hi ha més dones que homes (Statistics Netherlands [CBS], s. d.). Aquesta característica també apareix en les dades del Country Fiche, segons les quals l'esperança de vida als 65 anys és superior en les dones que en els homes: el 2022 era de 21,3 anys per a les dones i de 18,8 anys per als homes (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

El Gràfic 4 presenta la projecció de la piràmide de població dels Països Baixos per a l'any 2070, amb un total de 20.559.488 habitants. En comparació amb el Gràfic 1, la part superior de la piràmide és més ampla, especialment a partir dels 65 anys, fet que reflecteix un pes més elevat de la població jubilada. Aquesta evolució també es veu en l'indicador *Ageing of the aged (pop 80+ / pop 65+),* que mesura el pes de la població de 80 anys o més dins del conjunt de població de 65 anys o més. Segons el Country Fiche, aquest indicador passaria del 24,2% el 2022 al 37,4% el 2070, amb un màxim del 40,6% el 2053 (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

Gràfic 4

Piràmide de població dels Països Baixos, 2070



Font. Statistics Netherlands (CBS, s. d.).

La comparació entre els dos gràfics mostra, per tant, que el repte demogràfic no és només l'augment de la població total, sinó sobretot el canvi en la seva composició per edats. El 2026 destaca el pes de les cohorts properes a la jubilació, mentre que el 2070 aquest pes es desplaça cap a edats més avançades. Això implica més persones percebent pensions durant més temps i una relació menys favorable entre pensionistes i població ocupada. De fet, el Country Fiche estima que el nombre de pensionistes augmentarà de 4,075 milions el 2022 a 5,305 milions el 2070, mentre que la ràtio de dependència del sistema de pensions passarà del 42% al 54% (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

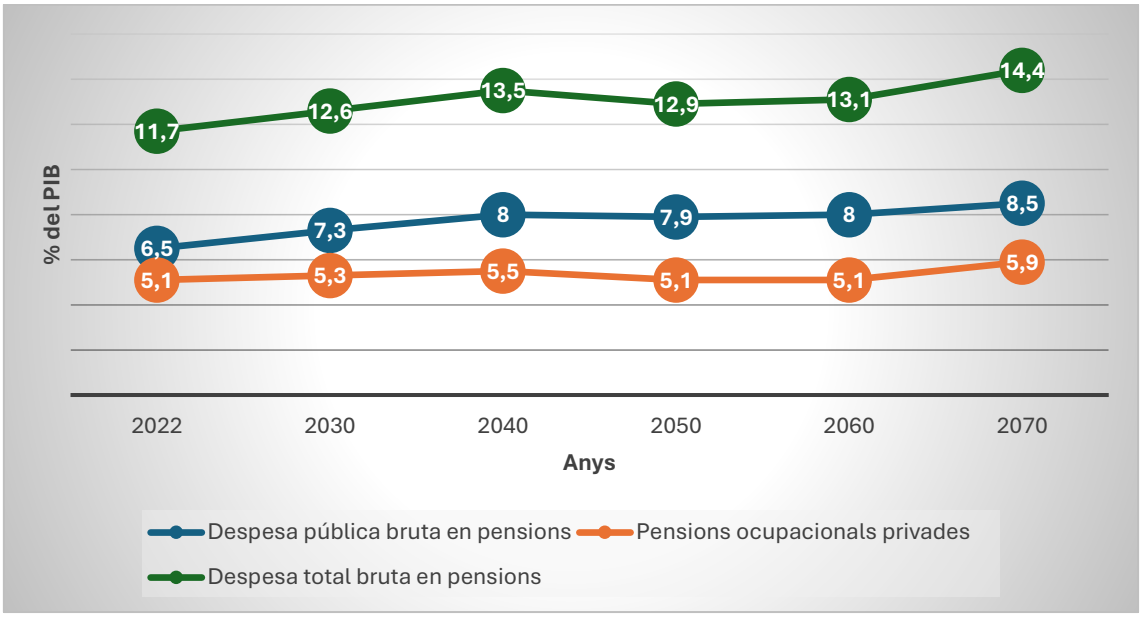
4.5 Pes de la despesa en pensions en les finances públiques neerlandeses

El pes de la despesa en pensions en les finances públiques neerlandeses s'ha d'interpretar tenint en compte l'estructura multipilar del sistema. Als Països Baixos, una part rellevant de les rendes de jubilació no depèn únicament del pressupost públic, sinó també del segon pilar ocupacional capitalitzat. Per aquest motiu, l'anàlisi no només ha de considerar la despesa pública en pensions, sinó també el pes de les pensions ocupacionals privades dins del conjunt del sistema (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023)

Tal com mostra el Gràfic 5, la despesa total bruta en pensions seguiria una tendència general a l'alça durant el període projectat. Segons el Country Fiche, aquesta despesa passaria de l'11,7% del PIB el 2022 al 14,4% del PIB el 2070. Tot i que no es tracta d'un creixement completament lineal, ja que s'observa una lleugera reducció entre el 2040 i el 2050. Això reflecteix l'impacte progressiu de l'envelliment demogràfic sobre el sistema de pensions neerlandès (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023

Gràfic 5

Evolució projectada de la despesa en pensions als Països Baixos, 2022-2070 (% del PIB)



Font. Elaboració pròpia a partir de CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis (2023).

La despesa pública bruta en pensions mostra un augment del 6,5% del PIB el 2022 al 8,5% el 2070. Aquesta partida inclou principalment les pensions públiques de vellesa, les pensions d'incapacitat i les pensions de supervivència. L'increment projectat és de 2 punts percentuals del PIB, fet que confirma que l'envelliment de la població tindrà un impacte directe sobre les finances públiques. El mateix document assenyala que l'augment de la despesa pública es fa especialment visible a llarg termini, quan els efectes de l'envelliment ja s'han consolidat (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023).

Pel que fa a les pensions ocupacionals privades, el gràfic mostra una evolució més moderada. Aquestes passarien del 5,1% del PIB el 2022 al 5,9% el 2070, amb un increment de 0,8 punts percentuals. El seu pes es manté relativament estable entre 2050 i 2060, però torna a augmentar al final del període projectat. El Country Fiche explica que l'increment de les pensions ocupacionals privades és inferior al de la despesa

pública perquè la indexació de les pensions privades és més baixa, especialment en les edats més avançades (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

Aquesta diferència entre la despesa pública i la despesa ocupacional privada és important per entendre el model neerlandès. Mentre que en altres països europeus el pes de les pensions recau de manera més intensa sobre el sector públic, als Països Baixos el segon pilar té una funció molt rellevant en la provisió de rendes de jubilació (OECD, 2023).

Tot i això, el fet que una part important de les pensions provingui del segon pilar no elimina la pressió sobre les finances públiques. El Country Fiche indica que la despesa pública en pensions supera les contribucions directament assignades a aquests sistemes, ja que una part de les prestacions d'incapacitat es finança mitjançant impostos generals i les contribucions destinades a l'AOW estan limitades. Per tant, la resta s'ha de complementar amb altres ingressos fiscals de l'Estat (CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, 2023) .

Per tant, podem afirmar que el pes de la despesa en pensions en les finances públiques neerlandeses augmentarà en les pròximes dècades, principalment per l'envelliment de la població i pel creixement del nombre de pensionistes. Tanmateix, el sistema neerlandès presenta una característica diferencial: la combinació entre una pensió pública bàsica i un segon pilar ocupacional capitalitzat. Aquesta estructura permet repartir el finançament de la jubilació entre l'Estat, els ocupadors, els treballadors i els fons de pensions. Per això, encara que la despesa pública augmenti, el sistema no depèn exclusivament del pressupost públic, sinó que manté un equilibri entre despesa pública i pensions ocupacionals privades.

Capítol V. Anàlisi comparativa entre Espanya i els Països Baixos

5.1. Indicadors utilitzats

Per dur a terme l'anàlisi comparativa entre el sistema de pensions d'Espanya i el dels Països Baixos, s'han seleccionat diversos indicadors quantitatius recollits en els *Country Fiches* d'Espanya i dels Països Baixos del 2024 *Ageing Report*. Aquests documents resulten especialment útils perquè presenten projeccions comparables fins al 2070 i utilitzen criteris comuns per analitzar l'impacte de l'envelliment sobre la despesa en pensions. L'objectiu d'aquesta selecció és valorar la sostenibilitat dels dos sistemes des d'una perspectiva àmplia, tenint en compte no només el nivell de despesa pública, sinó també els factors demogràfics, financers i institucionals que condicionen la seva evolució futura.

Aquesta comparació resulta especialment rellevant, ja que tal com s'ha explicat al llarg del treball, Espanya i els Països Baixos presenten models de pensions diferenciats

La selecció d'indicadors s'ha organitzat en cinc dimensions: pressió demogràfica, pressió pressupostària, equilibri financer, diversificació del sistema i adequació de les pensions. D'aquesta manera, l'anàlisi permet identificar fins a quin punt cada sistema és capaç de mantenir-se en el temps i, alhora, garantir un nivell suficient de protecció econòmica a les persones jubilades.

Taula 1

Indicadors utilitzats en l'anàlisi comparativa dels sistemes de pensions

Aspecte analitzat	Indicador	Interpretació
Pressió demogràfica	Taxa de dependència de la gent gran	Un valor més elevat indica més pressió demogràfica sobre el sistema
Risc de longevitat	Esperança de vida als 65 anys	Un valor més elevat indica una durada més llarga de la jubilació
Ajust institucional davant l'envelliment	Edat legal de jubilació	Una edat més elevada indica una adaptació més gran del sistema a l'augment de l'esperança de vida
Pressió pressupostària	Despesa pública en pensions sobre el PIB	Un valor més elevat indica un pes més gran de les pensions públiques dins l'economia
Equilibri financer	Saldo del sistema públic de pensions sobre el PIB	Un valor negatiu indica dèficit i necessitat de finançament addicional
Diversificació del sistema	Pes de les pensions ocupacionals o privades sobre el PIB	Un valor més elevat indica una major diversificació de les fonts de renda de jubilació
Adequació de les pensions	Taxa de substitució	Un valor més elevat indica una pensió més propera al salari previ o al salari mitjà

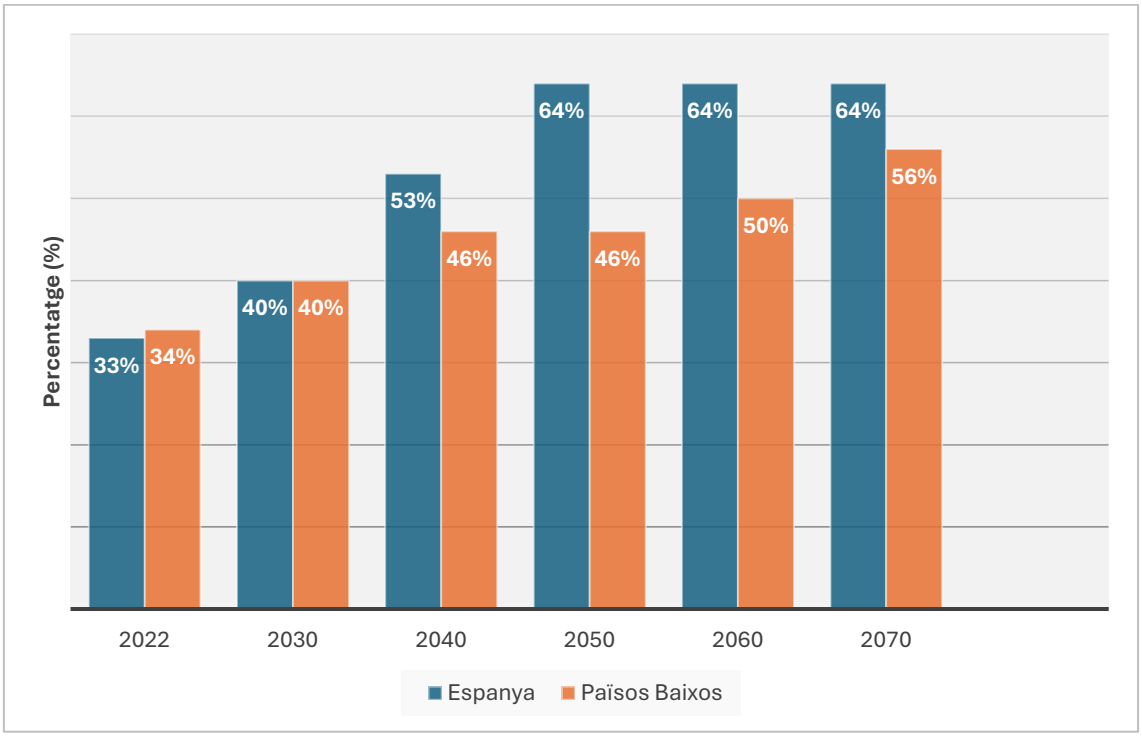
Nota. Elaboració pròpia a partir de CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis (2024) i Ministerio de Economía, Comercio y Empresa (2024).

5.2. Pressió demogràfica

Un primer indicador rellevant per comparar la sostenibilitat dels sistemes de pensions d'Espanya i dels Països Baixos és la taxa de dependència de la gent gran. Aquest indicador expressa la relació entre la població de 65 anys o més i la població compresa entre els 20 i els 64 anys, i permet aproximar la pressió demogràfica que pot recaure sobre la població activa i sobre el finançament de les pensions.

Gràfic 6

Evolució de la taxa de dependència de la gent gran a Espanya i als Països Baixos, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Commission, Economic Policy Committee – Ageing Working Group (2024 Ageing Report, country fiches for Spain and the Netherlands).

Tal com mostra el Gràfic 6, els dos països parteixen d'una situació molt similar l'any 2022. Espanya presenta una taxa de dependència de la gent gran del 33%, mentre que els Països Baixos se situen en el 34%. L'any 2030, ambdós sistemes arriben al voltant del 40%, fet que indica una primera etapa d'envelliment relativament semblant.

A partir d'aquest moment, però, les trajectòries dels dos països divergeixen de manera clara. En el cas d'Espanya, la taxa augmenta amb molta intensitat entre 2030 i 2050, passant del 40% al 64%. Segons la fitxa espanyola del 2024 Ageing Report, aquest increment s'explica principalment per l'envelliment de la població i per l'arribada a l'edat de jubilació de les generacions del baby boom, fet que provoca que la ràtio gairebé es

dupliqui en tres dècades i s'estabilitzi al voltant del 64% durant la resta de l'horitzó de projecció.

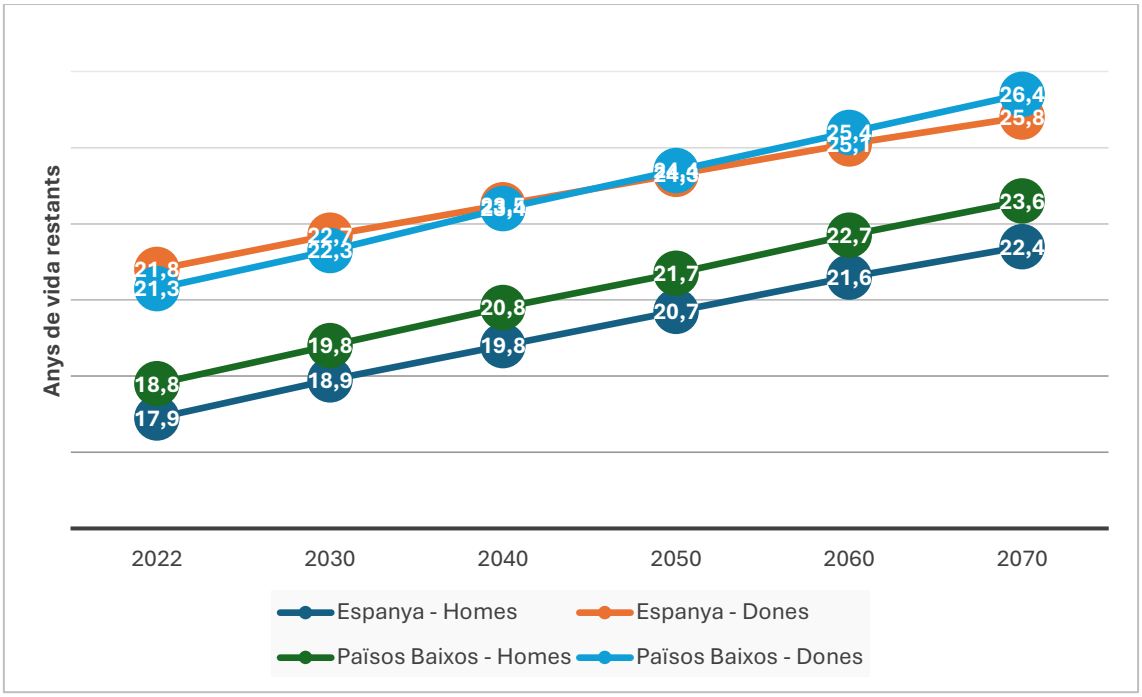
En canvi, els Països Baixos mostren una evolució més moderada. La taxa passa del 34% el 2022 al 46% el 2040, es manté estable fins al 2050 i posteriorment augmenta fins al 56% el 2070. Tot i que també s'observa un procés d'envelliment, l'increment és més gradual que en el cas espanyol. La diferència entre ambdós països és especialment significativa a partir de 2040. L'any 2050, Espanya arriba al 64%, mentre que els Països Baixos es mantenen en el 46%, amb una distància de 18 punts percentuals. Aquesta diferència reflecteix una pressió demogràfica més intensa sobre el sistema espanyol, ja que hi haurà una proporció més elevada de persones grans respecte a la població en edat de treballar. Una taxa de dependència més elevada pot tensionar la sostenibilitat financera del sistema si no va acompanyada d'un augment suficient de l'ocupació, la productivitat o els ingressos del sistema. En el cas neerlandès, tot i que també existeix envelliment, l'impacte sobre el sistema públic pot veure's parcialment matisat per la importància del segon pilar ocupacional capitalitzat, que complementa la pensió pública bàsica.

5.3 Risc de longevitat

Aquest indicador permet aproximar el nombre d'anys que, de mitjana, una persona pot percebre una pensió un cop arriba a l'edat de jubilació. Per tant, com més elevada és l'esperança de vida en aquesta etapa, més gran és el període durant el qual el sistema ha de finançar prestacions de jubilació.

Gràfic 7

Evolució de l'esperança de vida a l'edat de referència de jubilació, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir dels Country Fiches d'Espanya i dels Països Baixos del 2024 Ageing Report. Les dades d'Espanya corresponen a l'esperança de vida als 67 anys, mentre que les dels Països Baixos corresponen a l'esperança de vida als 65 anys, segons la informació disponible en cada fitxa nacional.

Tal com mostra el Gràfic 7, l'esperança de vida a l'edat de referència de jubilació augmenta de manera continuada en tots dos països i per als dos sexes durant el període 2022-2070. En el cas d'Espanya, l'esperança de vida als 67 anys passa de 17,9 a 22,4 anys en els homes i de 21,8 a 25,8 anys en les dones. La fitxa espanyola del 2024 Ageing Report destaca que aquesta variable és especialment rellevant perquè l'edat legal ordinària de jubilació quedarà situada en 67 anys a partir de 2027.

En el cas dels Països Baixos, les dades fan referència a l'esperança de vida als 65 anys. Aquesta passa de 18,8 a 23,6 anys en els homes i de 21,3 a 26,4 anys en les dones entre 2022 i 2070. La fitxa neerlandesa assenyala que l'augment de l'esperança de vida als 65 anys és un dels factors que contribueixen a l'increment de la taxa de dependència de la gent gran, juntament amb l'arribada de cohorts més nombroses a edats avançades.

Els resultats també mostren una diferència persistent entre homes i dones. En tots dos països, les dones presenten una esperança de vida superior a la dels homes al llarg de tot el període analitzat. A Espanya, la diferència entre dones i homes és de 3,9 anys el 2022 i es redueix lleugerament fins als 3,4 anys el 2070. Als Països Baixos, la diferència és de 2,5 anys el 2022 i augmenta fins als 2,8 anys el 2070. Aquesta diferència és

rellevant perquè implica que, de mitjana, les dones poden percebre pensions durant més anys.

S'observa que els Països Baixos presenten valors superiors als d'Espanya en el cas dels homes durant tot el període. En canvi, entre les dones, Espanya parteix d'un valor lleugerament superior el 2022, però els Països Baixos acaben superant-la en els anys posteriors, fins a arribar a 26,4 anys el 2070, davant dels 25,8 anys d'Espanya. Cal remarcar que aquesta comparació s'ha d'interpretar amb prudència, ja que les edats de referència no són exactament les mateixes: Espanya utilitza els 67 anys i els Països Baixos els 65 anys.

Aquest matís és important perquè, en termes estrictes, una esperança de vida mesurada als 65 anys tendeix a ser més elevada que una mesurada als 67 anys, ja que es calcula des d'una edat més baixa. Per aquest motiu, el gràfic no s'ha d'interpretar tant com una comparació directa i exacta del nivell de longevitat entre països, sinó com una aproximació al risc de longevitat que afronta cada sistema segons l'edat de referència utilitzada en cada fitxa nacional.

Tot plegat posa de manifest que el risc de longevitat augmentarà en tots dos països. Aquest fet implica que els sistemes de pensions hauran de finançar prestacions durant períodes més llargs, cosa que pot incrementar la pressió sobre la despesa. En el cas espanyol, aquest repte és especialment rellevant perquè el sistema depèn principalment del pilar públic de repartiment. En canvi, als Països Baixos, l'augment de la longevitat també suposa un repte, però queda emmarcat en un model més diversificat.

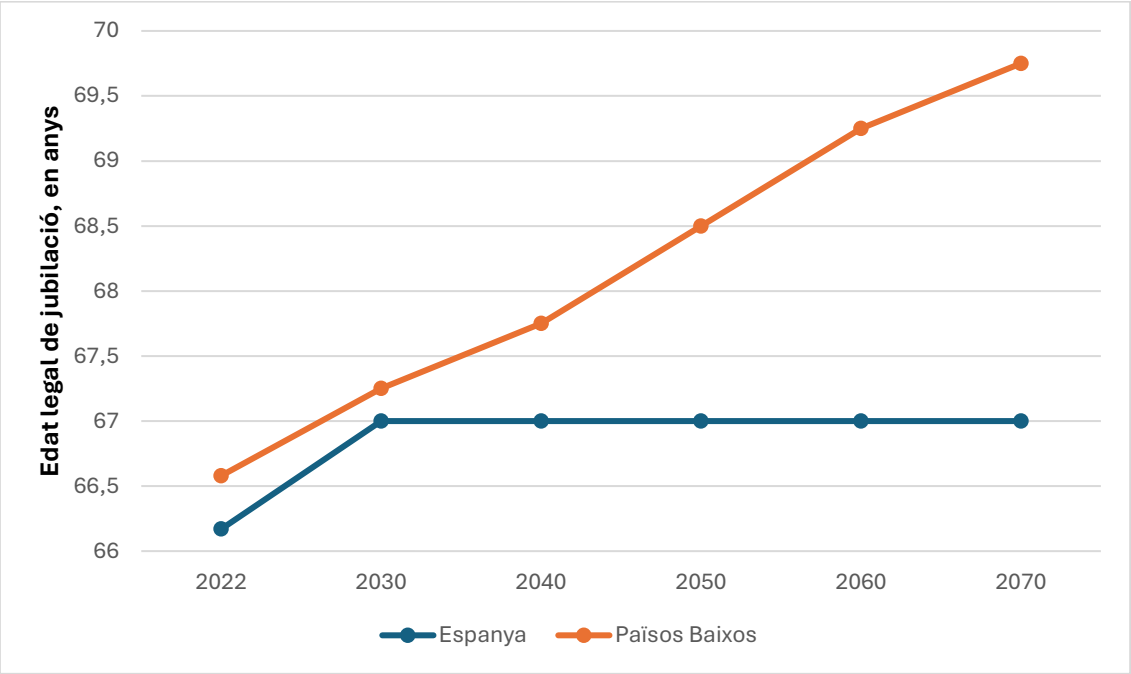
5.4 Ajust institucional davant l'envelliment

Tal com mostra el Gràfic 8, Espanya i els Països Baixos segueixen trajectòries diferents. En el cas espanyol, l'edat legal de jubilació passa de 66 anys i 2 mesos el 2022 a 67 anys el 2030, i es manté estable en aquest nivell fins al 2070.

En canvi, als Països Baixos l'edat legal de jubilació continua augmentant al llarg de tot el període. Segons la fitxa neerlandesa, passa de 66 anys i 7 mesos el 2022 a 69 anys i 9 mesos el 2070. Aquest increment s'explica perquè l'edat d'accés a la pensió pública AOW està vinculada a l'evolució de l'esperança de vida, fet que introdueix un mecanisme automàtic d'ajust davant l'envelliment.

Gràfic 8

Evolució de l'edat legal de jubilació a Espanya i als Països Baixos, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir dels Country Fiches d'Espanya i dels Països Baixos del 2024 Ageing Report. Les dades corresponen a l'edat legal de jubilació expressada en anys; els mesos s'han convertit en decimals per facilitar-ne la representació gràfica.

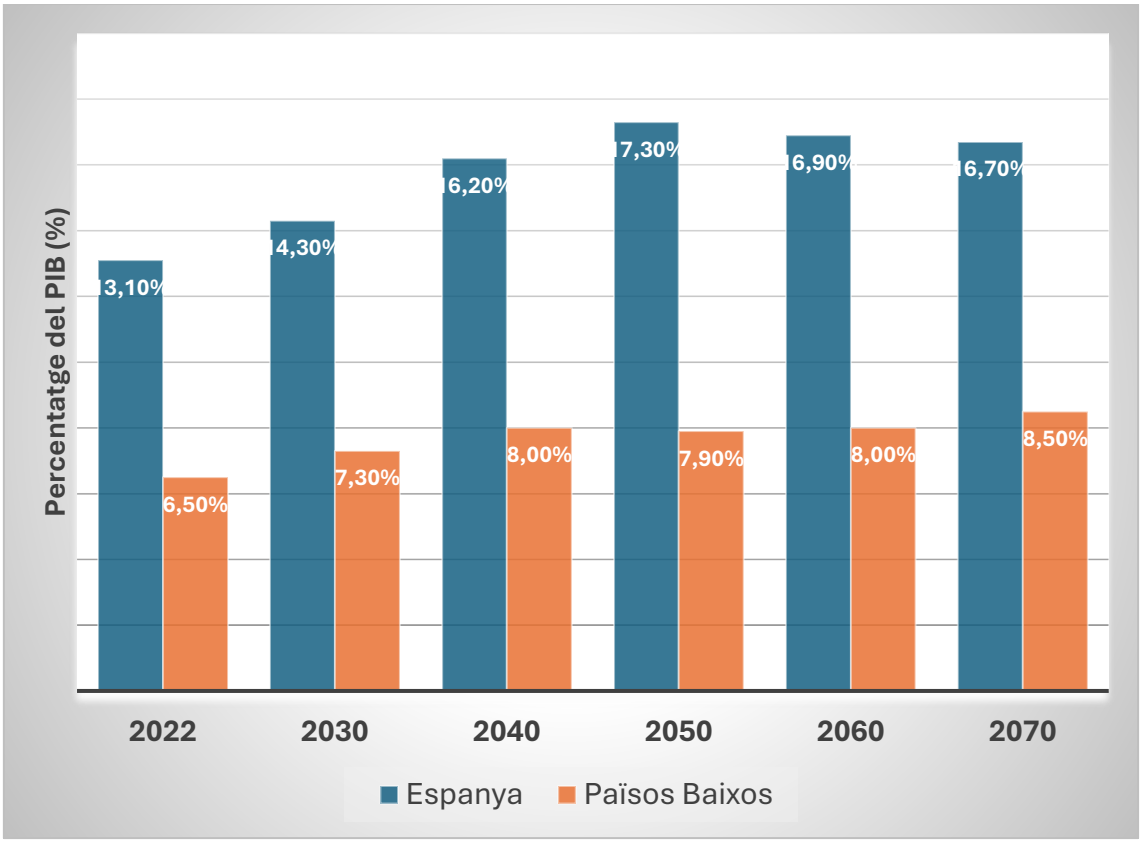
La comparació mostra que el sistema neerlandès incorpora una resposta institucional més intensa davant l'augment de la longevitat. Mentre que Espanya fixa l'edat legal en 67 anys a partir de 2030, els Països Baixos projecten un increment gradual fins a gairebé 70 anys. Això pot contribuir a reduir la pressió sobre la despesa en pensions, ja que retarda l'edat d'accés a la prestació i pot allargar la vida laboral.

5.5 Pressió pressupostària

La despesa pública en pensions sobre el PIB permet valorar el pes que tenen les pensions públiques dins l'economia de cada país. Aquest indicador és especialment rellevant perquè mostra fins a quin punt el sistema de pensions pot generar pressió sobre les finances públiques.

Gràfic 9

Despesa pública bruta en pensions sobre el PIB a Espanya i als Països Baixos, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Commission, Economic Policy Committee – Ageing Working Group (2024 Ageing Report, country fiches for Spain and the Netherlands).

Tal com mostra el Gràfic 9, Espanya presenta durant tot el període una despesa pública en pensions molt superior a la dels Països Baixos. L'any 2022, la despesa espanyola se situa en el 13,1% del PIB, mentre que la neerlandesa és del 6,5%.

En el cas d'Espanya, la despesa augmenta de manera intensa fins al 2050, quan arriba al 17,3% del PIB. Posteriorment es redueix lleugerament, però es manté en nivells elevats, amb un 16,7% el 2070. Aquesta evolució reflecteix l'impacte de l'envelliment demogràfic sobre un sistema basat en pensions públiques de repartiment.

Als Països Baixos, l'increment és més moderat. La despesa pública passa del 6,5% del PIB el 2022 al 8,5% el 2070. Tot i que també hi ha un augment associat a l'envelliment de la població, el nivell de despesa pública continua sent molt inferior al d'Espanya. La fitxa neerlandesa assenyala que la despesa pública en pensions arriba al 8,5% del PIB el 2070, quan els efectes de l'envelliment ja s'han materialitzat plenament.

En conjunt, el gràfic mostra una diferència estructural clara entre els dos models. Espanya afronta una pressió pressupostària més elevada perquè el seu sistema es

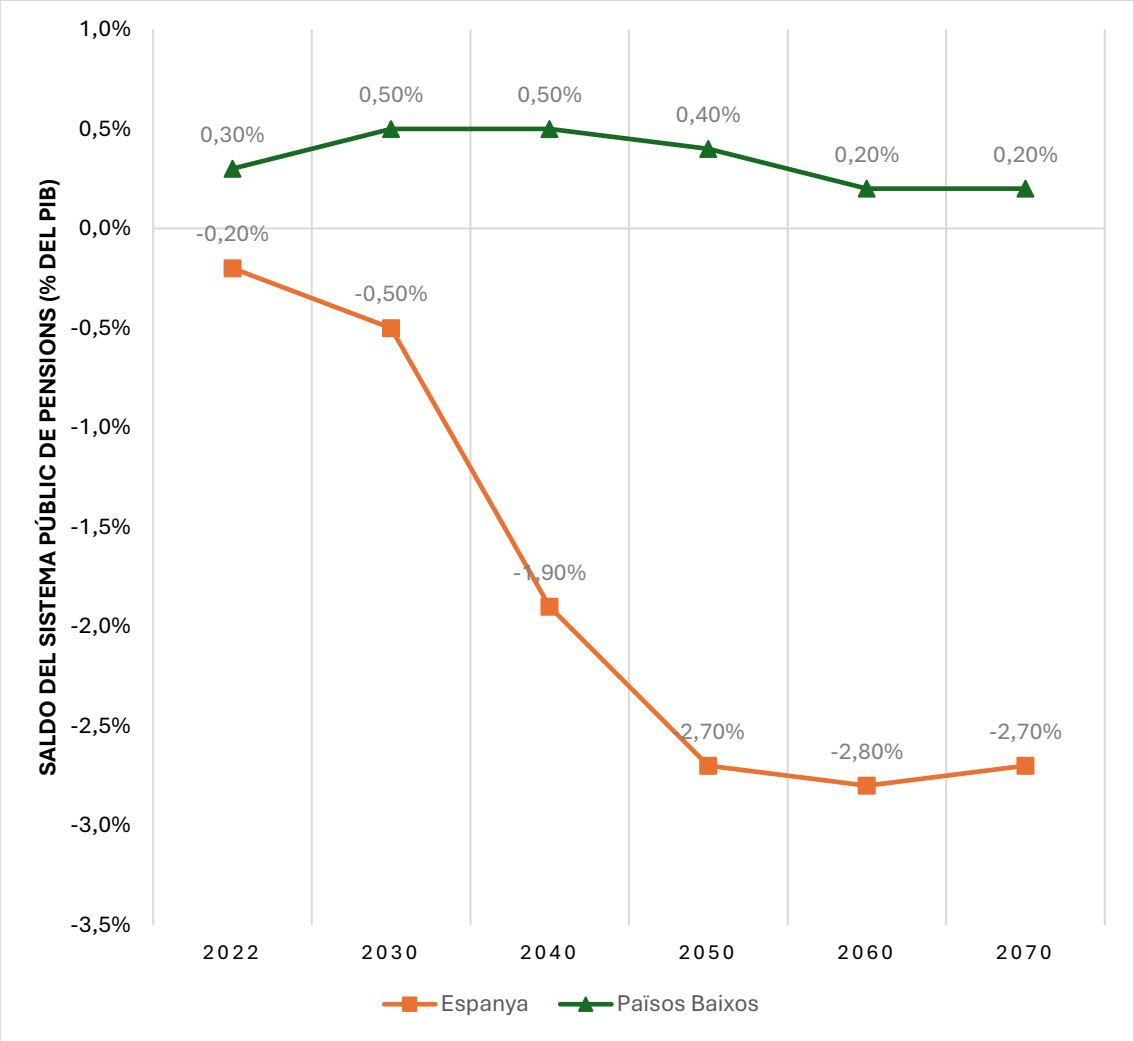
recolza sobretot en el pilar públic. En canvi, als Països Baixos el pes de la despesa pública és més reduït, en part perquè el sistema combina la pensió pública bàsica amb un segon pilar ocupacional capitalitzat. Per tant, aquest indicador reforça la idea que la sostenibilitat pressupostària és un repte més exigent per al sistema espanyol.

5.6 Equilibri financer

El saldo del sistema públic de pensions sobre el PIB permet valorar la diferència entre els ingressos per cotitzacions públiques i la despesa pública bruta en pensions. Un saldo positiu indica que les cotitzacions cobreixen la despesa del sistema, mentre que un saldo negatiu reflecteix una situació de dèficit i, per tant, la necessitat de finançament addicional.

Gràfic 10

Saldo del sistema públic de pensions sobre el PIB, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Commission, Economic Policy Committee – Ageing Working Group (2024 Ageing Report, country fiches for Spain and the Netherlands).

Tal com mostra el Gràfic 10, Espanya presenta un saldo negatiu durant tot el període analitzat. El dèficit passa del -0,2% del PIB el 2022 al -2,7% el 2050, i arriba al seu punt més desfavorable al voltant del 2060, amb un -2,8%. El 2070 es manté encara en el -2,7%, fet que evidencia una pressió financera persistent sobre el sistema públic de pensions. La fitxa espanyola defineix aquest saldo com la diferència entre les cotitzacions públiques i la despesa pública bruta en pensions.

En canvi, els Països Baixos mantenen un saldo positiu al llarg de tot l'horitzó de projecció. El saldo se situa en el 0,3% del PIB el 2022, augmenta fins al 0,5% el 2030 i el 2040, i posteriorment es redueix de manera gradual fins al 0,2% el 2070. Tot i aquesta disminució, el sistema públic neerlandès no entra en dèficit segons les projeccions recollides a la seva fitxa nacional.

La comparació mostra una diferència clara entre els dos models. A Espanya, l'augment de la despesa pública en pensions no queda compensat per un increment equivalent de les cotitzacions, cosa que genera un dèficit creixent. Als Països Baixos, en canvi, les cotitzacions públiques es mantenen per sobre de la despesa pública projectada, encara que amb un marge cada vegada més reduït.

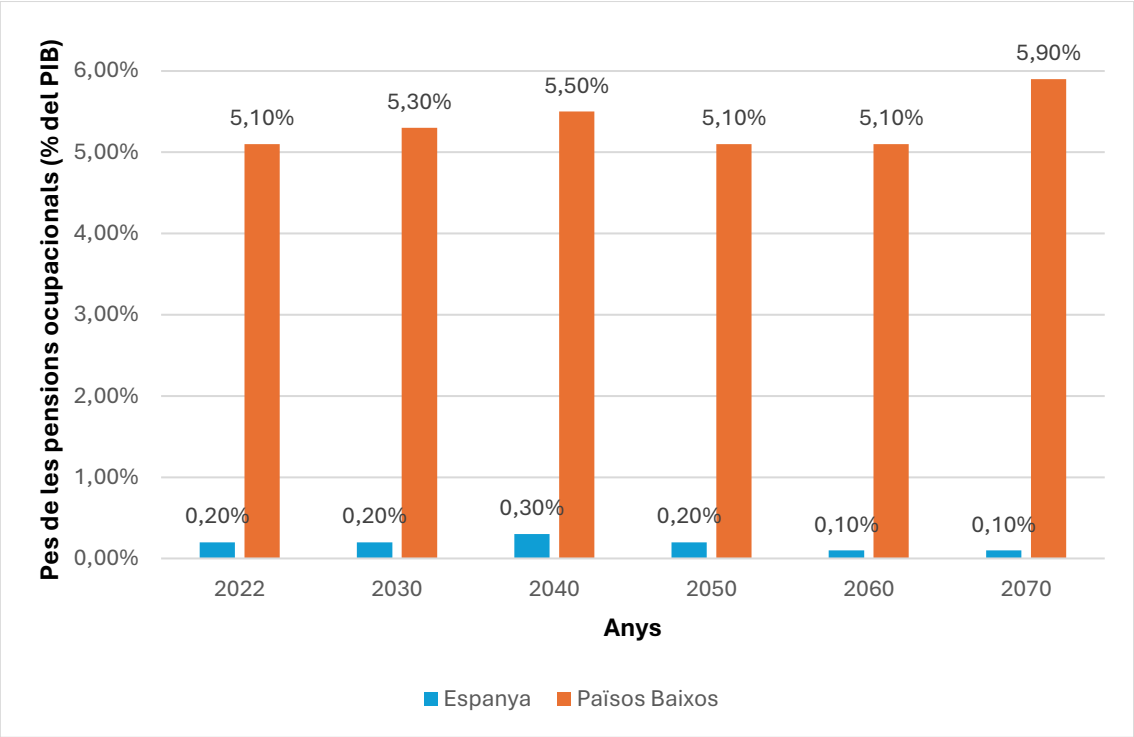
En resum, aquest indicador reforça la idea que el sistema espanyol afronta un repte financer més intens. El dèficit projectat implica una major dependència de transferències o altres fonts de finançament públic, mentre que el sistema neerlandès presenta una posició més equilibrada dins del pilar públic.

5.7 Pes de la capitalització i diversificació del sistema

El pes de les pensions ocupacionals privades sobre el PIB permet valorar fins a quin punt el sistema de pensions disposa de fonts complementàries al pilar públic. Aquest indicador reflecteix el grau de diversificació de cada model.

Gràfic 11

Pes de les pensions ocupacionals privades sobre el PIB a Espanya i als Països Baixos, 2022-2070



Nota. Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Commission, Economic Policy Committee – Ageing Working Group (2024 Ageing Report, country fiches for Spain and the Netherlands).

Els resultats mostren una diferència estructural molt significativa entre els dos models de pensions.

En primer lloc, Espanya presenta un pes molt reduït de les pensions ocupacionals durant tot el període analitzat. L'any 2022 aquestes representen només el 0,2% del PIB, mantenint-se pràcticament estables el 2030 i augmentant lleugerament fins al 0,3% el 2040. Posteriorment, el seu pes disminueix novament fins al 0,2% el 2050 i al 0,1% els anys 2060 i 2070. Aquestes xifres reflecteixen que tenen una presència molt limitada dins del sistema espanyol.

En canvi, els Països Baixos presenten un model completament diferent. El pes de les pensions ocupacionals ja se situa en el 5,1% del PIB el 2022, augmenta fins al 5,3% el 2030 i al 5,5% el 2040, mantenint-se posteriorment al voltant del 5,1% el 2050 i 2060. Finalment, el 2070 assoleix el 5,9% del PIB, el valor més elevat dels analitzats. Aquestes dades evidencien la consolidació del segon pilar neerlandès i el seu paper central en el finançament de la jubilació.

La diferència entre tots dos països és especialment rellevant si s'analitza en termes relatius. Durant tot el període, el pes de les pensions ocupacionals als Països Baixos

multiplica àmpliament el d'Espanya. Per exemple, l'any 2022 el valor neerlandès és més de vint-i-cinc vegades superior, i el 2070 arriba a ser gairebé molt superior.

Aquesta diferència és clau per entendre la sostenibilitat de cada model. Als Països Baixos, el fort pes dels fons ocupacionals capitalitzats permet complementar la pensió pública i reduir la pressió directa sobre els pressupostos de l'Estat. En canvi, a Espanya, el paper residual del segon pilar fa que la protecció durant la jubilació depengui gairebé íntegrament del sistema públic de repartiment.

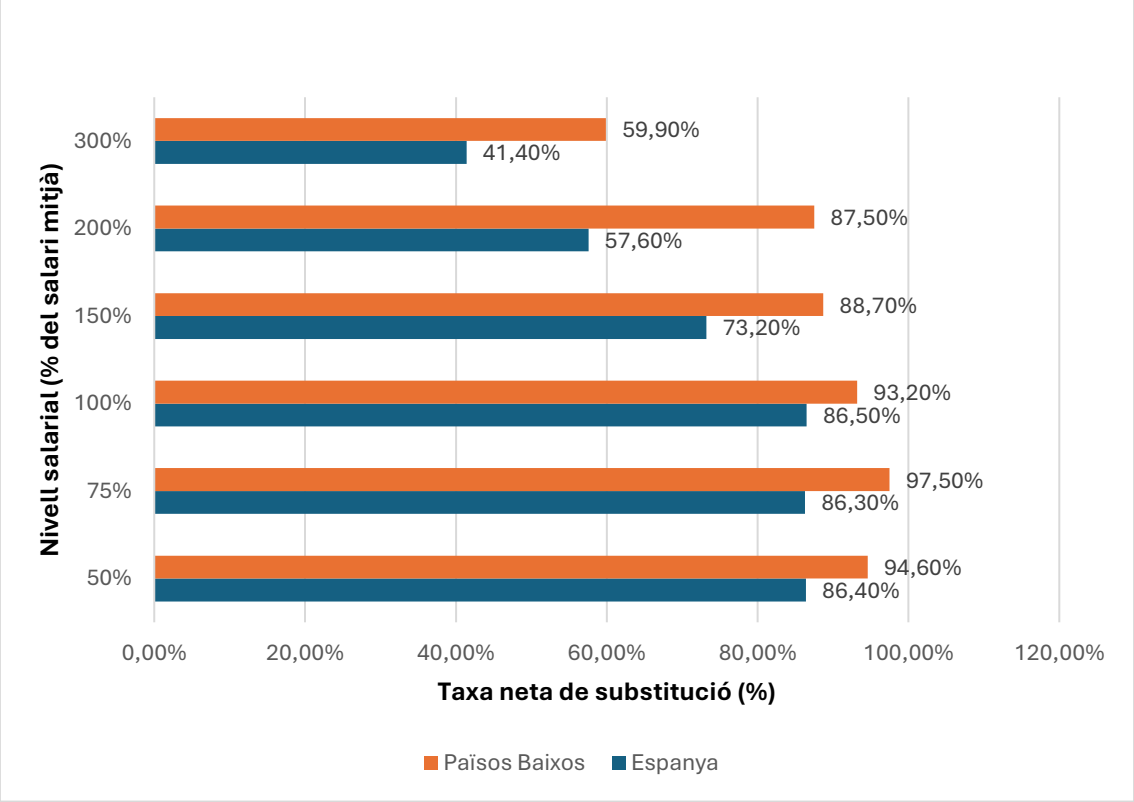
Així, el gràfic mostra que la diversificació és una de les principals fortaleses del model neerlandès. Aquest fet reforça la idea que disposar de diverses fonts de finançament pot contribuir a millorar la sostenibilitat a llarg termini del sistema de pensions.

5.8 Adequació de les pensions

La taxa neta de substitució permet mesurar quin percentatge del salari net previ a la jubilació queda cobert per la pensió neta. Aquest indicador és rellevant perquè no només mostra la sostenibilitat del sistema, sinó també la seva capacitat per mantenir el nivell de vida de les persones jubilades.

Gràfic 12

Taxa neta de substitució de les pensions segons el nivell salarial



Nota. Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Commission, Economic Policy Committee – Ageing Working Group (2024 Ageing Report, country fiches for Spain and the Netherlands).

Tal com mostra el Gràfic 12, Espanya presenta una taxa neta de substitució elevada per als salaris baixos i mitjans. Per als treballadors amb ingressos equivalents al 50%, 75% i 100% del salari mitjà, la taxa se situa al voltant del 86%. Això indica que el sistema espanyol ofereix una cobertura important per a les rendes baixes i mitjanes.

Tanmateix, aquesta cobertura disminueix de manera clara a mesura que augmenta el nivell salarial. Per als ingressos equivalents al 150% del salari mitjà, la taxa baixa fins al 73,2%. Aquesta reducció s'explica pel caràcter redistributiu del sistema i per l'existència de límits en les bases de cotització i en les pensions màximes, que fan que els salaris més elevats substitueixin una proporció menor dels seus ingressos previs.

D'altra banda, els Països Baixos presenten taxes de substitució superiors a les d'Espanya en tots els nivells salarials analitzats. Els valors es mantenen per sobre del 87% fins al 200% del salari mitjà i només disminueixen de manera més notable en el nivell del 300%, on se situen en el 59,9%. Això mostra una cobertura més homogènia entre diferents perfils d'ingressos.

La diferència entre ambdós països reflecteix dues estructures de pensions diferents. Espanya ofereix una protecció elevada per a les rendes baixes i mitjanes a través del sistema públic, però redueix la cobertura relativa per als salaris alts. Els Països Baixos, en canvi, mantenen una taxa de substitució més elevada i estable gràcies a la combinació entre la pensió pública bàsica i el fort pes del segon pilar ocupacional.

Per tal de concloure, el gràfic mostra que tots dos sistemes ofereixen un nivell d'adequació rellevant, però mitjançant mecanismes diferents. El model espanyol té un component més redistributiu, mentre que el neerlandès proporciona una continuïtat més gran del nivell de vida per a una gamma més àmplia de treballadors.

5.9 Índex comparatiu de sostenibilitat

Amb l'objectiu de sintetitzar els resultats obtinguts en els apartats anteriors, s'ha elaborat un índex comparatiu entre Espanya i els Països Baixos. Aquesta eina permet resumir, de manera visual i senzilla, quina posició relativa presenta cada país en els principals indicadors analitzats: pressió demogràfica, risc de longevitat, edat legal de jubilació, despesa pública, saldo financer, diversificació del sistema i adequació de les pensions. La metodologia aplicada és simple. En cada indicador s'assigna 1 punt al país que presenta el resultat més favorable des del punt de vista de la sostenibilitat o de l'adequació del sistema, i 0 punts a l'altre país. Posteriorment, se sumen els punts obtinguts per cada país. Aquest índex no pretén substituir una anàlisi actuarial completa, sinó oferir una síntesi final dels resultats comparatius obtinguts al llarg del capítol.

Taula 2

Índex comparatiu de sostenibilitat dels sistemes de pensions d'Espanya i dels Països Baixos

Indicador	País amb millor resultat	Punt
Taxa de dependència de la gent gran	Països Baixos	1
Esperança de vida a l'edat de referència de jubilació	Espanya	1
Edat legal de jubilació	Països Baixos	1
Despesa pública en pensions sobre el PIB	Països Baixos	1
Saldo del sistema públic de pensions	Països Baixos	1
Pes de les pensions ocupacionals	Països Baixos	1
Taxa neta de substitució	Països Baixos	1

Nota. Elaboració pròpia a partir dels resultats obtinguts en l'anàlisi comparativa dels indicadors de sostenibilitat i adequació dels sistemes de pensions d'Espanya i dels Països Baixos.

Taula 3

Puntuació total de l'índex comparatiu

País	Puntuació total
Espanya	1/7
Països Baixos	6/7

Nota. Elaboració pròpia a partir de l'assignació de punts recollida a la Taula 2.

Els resultats mostren que els Països Baixos presenten una millor posició relativa en la majoria dels indicadors analitzats. En primer lloc, la seva taxa de dependència futura és inferior a la d'Espanya, fet que implica una pressió demogràfica menys intensa sobre la població activa. A més, el sistema neerlandès incorpora una adaptació més clara de l'edat legal de jubilació a l'augment de l'esperança de vida, ja que aquesta continua creixent fins al 2070, mentre que a Espanya es manté estable en 67 anys a partir de 2030.

Des del punt de vista pressupostari, els Països Baixos també mostren una situació més favorable. La despesa pública en pensions representa un percentatge del PIB molt inferior al d'Espanya i el saldo del sistema públic es manté positiu durant tot el període analitzat. En canvi, Espanya presenta un dèficit persistent del sistema públic de pensions.

Un altre element diferencial és la diversificació del sistema. Als Països Baixos, les pensions ocupacionals tenen un pes molt superior sobre el PIB, cosa que permet complementar la pensió pública i reduir la dependència exclusiva del pressupost de l'Estat.

Pel que fa a l'adequació, la taxa neta de substitució també és més elevada als Països Baixos en tots els nivells salarials analitzats. Espanya ofereix una cobertura elevada per a les rendes baixes i mitjanes, però aquesta disminueix clarament en els salaris més alts. El model neerlandès, en canvi, manté una cobertura més homogènia gràcies a la combinació entre pensió pública i pensions ocupacionals.

L'únic indicador en què Espanya obté una puntuació més favorable és l'esperança de vida a l'edat de referència de jubilació, ja que les dades utilitzades mostren menys anys de vida restants que als Països Baixos. Tot i això, aquest resultat s'ha d'interpretar amb prudència, perquè les edats de referència no són exactament les mateixes en les dues fonts: Espanya utilitza els 67 anys i els Països Baixos els 65 anys.

Amb tot l'esmentat anteriorment, queda palesa la idea que el sistema neerlandès presenta una posició més sòlida en termes de sostenibilitat a llarg termini. La seva menor pressió demogràfica relativa, el menor pes de la despesa pública, el saldo financer positiu i l'elevada importància del segon pilar ocupacional expliquen aquesta millor valoració global. Espanya, en canvi, mostra una major dependència del pilar públic, una pressió pressupostària més elevada i una menor diversificació de fonts de finançament.

5.10 Síntesi dels resultats de l'entrevista

Amb l'objectiu de complementar l'anàlisi quantitativa desenvolupada en els apartats anteriors, s'ha incorporat una entrevista a Gerard Domínguez Martí, gerent i assessor financer a RPL Invest, amb més de trenta anys d'experiència en els mercats financers i acreditat com a European Financial Advisor (EFPA). RPL Invest és una firma d'origen reusenc especialitzada en serveis d'inversió, gestió patrimonial i planificació financera personalitzada, que ofereix assessorament a llarg termini a clients de Reus i Tarragona. L'entrevista completa es pot consultar a l'Annex 1.

Il·lustració 1

Gerard Domínguez Martí, gerent i assessor financer d'RPL Invest



Nota. Extret de RPL Invest (s. d.).

La trajectòria professional del Gerard, centrada en l'acompanyament de particulars en la presa de decisions d'estalvi i inversió, aporta una visió qualitativa experta que enriqueix la interpretació de les dades obtingudes en l'estudi. Aquesta contribució permet contrastar els resultats quantitatius amb la percepció existent entre els ciutadans i amb la realitat observada en la pràctica professional, assolint així una aproximació més integral al fenomen analitzat.

Una de les conclusions més rellevants és l'augment de la preocupació social respecte a la jubilació. Segons l'entrevistat, una part important dels seus clients, especialment persones d'entre 30 i 45 anys, mostren inquietud sobre la pensió futura i sobre la capacitat del sistema públic per mantenir prestacions similars a les actuals. Aquesta percepció és coherent amb les projeccions demogràfiques i pressupostàries analitzades al llarg del treball.

També destaca que una proporció significativa de clients que estalvien de manera recurrent ho fan pensant, totalment o parcialment, en la jubilació. Tanmateix, aquest estalvi no es canalitza principalment a través de plans de pensions tradicionals, sinó mitjançant instruments més flexibles, com els fons d'inversió. Aquest fet posa de manifest una certa pèrdua d'atractiu dels productes més clàssics d'estalvi per a la jubilació.

L'entrevistat també assenyala que molts ciutadans no rebutgen l'estalvi per a la jubilació, sinó que sovint manquen de coneixement financer suficient per estructurar-lo correctament. Segons la seva experiència, és habitual trobar persones que volen

estalviar, però que no tenen definits objectius, horitzons temporals ni estratègies adequades.

Així mateix, la comparació internacional realitzada durant l'entrevista reforça les conclusions obtingudes al llarg del treball. Gerard Domínguez considera que els models mixtos, com el neerlandès o alguns nòrdics, presenten una estructura més equilibrada i sostenible, ja que combinen pensió pública, estalvi col·lectiu i responsabilitat individual.

Finalment, l'entrevista posa de manifest que el repte espanyol no és únicament financer o demogràfic, sinó també cultural i institucional. La manca d'educació financera, la dependència històrica del sistema públic i la limitada implantació del segon pilar són factors que dificulten una transició cap a un model més robust. Per tot plegat, la informació qualitativa obtinguda confirma i reforça els resultats quantitatius del treball: Espanya afronta tensions futures importants, mentre que els sistemes més diversificats presenten una major capacitat d'adaptació.

Capítol VI. Conclusions i recomanacions

6.1. Principals resultats de l'anàlisi

L'objectiu principal d'aquest Treball de Fi de Grau ha estat analitzar comparativament el sistema de pensions d'Espanya i el dels Països Baixos des de la perspectiva de la sostenibilitat futura. A través de l'estudi teòric i de l'anàlisi pràctica posterior, s'han pogut identificar diferències estructurals significatives entre ambdós models.

En primer lloc, s'ha constatat que el sistema espanyol es basa principalment en un model públic de repartiment, en què les cotitzacions dels treballadors actuals financen les pensions presents. Aquest model ha estat eficaç històricament com a instrument de cohesió social, però mostra una vulnerabilitat creixent davant l'envelliment de la població, la reducció relativa de cotitzants i l'augment de la despesa pública en pensions.

En segon lloc, el cas dels Països Baixos evidencia els avantatges d'un model mixt, basat en diversos pilars. La combinació entre una pensió pública bàsica i un potent sistema de pensions ocupacionals permet diversificar riscos, reduir la pressió directa sobre les finances públiques i mantenir nivells elevats de cobertura durant la jubilació.

L'anàlisi empírica confirma que, segons els indicadors seleccionats, els Països Baixos presenten una posició més favorable en termes de sostenibilitat a llarg termini. Aquest país registra una menor taxa de dependència futura, una despesa pública en pensions més baixa en percentatge del PIB, un saldo financer del sistema públic més equilibrat i un pes molt superior de les pensions ocupacionals. A més, l'edat legal de jubilació

mostra una adaptació més progressiva a l'augment de l'esperança de vida, fet que contribueix a reduir part de la pressió derivada de l'envelliment.

Pel que fa a l'adequació de les pensions, els resultats de l'OCDE mostren que els Països Baixos presenten una taxa neta de substitució superior a l'espanyola en tots els nivells salarials analitzats.

Espanya continua mostrant una elevada dependència del sistema públic i una implantació molt limitada dels mecanismes complementaris de capitalització col·lectiva. Aquest fet incrementa la pressió futura sobre l'Estat i sobre les generacions actives.

Per tot plegat, amb tot l'analitzat podem afirmar que el model neerlandès presenta una estructura globalment més sostenible que l'espanyola des d'una perspectiva de llarg termini. Aquesta conclusió no implica que el sistema neerlandès estigui exempt de reptes, però sí que mostra una millor capacitat d'adaptació gràcies a la diversificació de les fonts de finançament, al major desenvolupament del segon pilar i a una resposta institucional més vinculada a l'evolució demogràfica.

6.2. Limitacions del treball

Malgrat els resultats obtinguts, aquest treball presenta diverses limitacions que cal considerar a l'hora d'interpretar-ne les conclusions.

En primer lloc, l'anàlisi comparativa s'ha centrat únicament en dos països. Aquesta elecció permet aprofundir en les diferències entre el model espanyol i el neerlandès, però limita la possibilitat d'extrapolar els resultats al conjunt dels sistemes de pensions europeus. Una ampliació de la mostra de països permetria obtenir una visió més àmplia i representativa. En segon lloc, una part important de les dades utilitzades procedeix de projeccions oficials a llarg termini. Tot i que provenen de fonts oficials i metodològicament rigoroses, aquestes estimacions poden variar en funció de l'evolució demogràfica, econòmica i normativa. Per tant, els resultats s'han d'interpretar com a escenaris projectats, no com a prediccions definitives.

També cal remarcar que l'anàlisi qualitativa s'ha basat en una única entrevista amb un professional del sector financer. Malgrat el seu alt valor interpretatiu, la inclusió de més veus expertes, així com de perfils diversos (acadèmics, responsables públics o representants socials), hauria permès obtenir una aproximació més plural i completa.

Finalment, el treball no incorpora de manera exhaustiva determinats factors estructurals com ara els fluxos migratoris futurs, els canvis en la productivitat o l'impacte potencial de la intel·ligència artificial en el mercat laboral. Aquests elements poden incidir de forma

significativa en la sostenibilitat a llarg termini dels sistemes de pensions i constitueixen una línia de recerca rellevant per a futurs estudis.

6.3. Recomanacions i línies futures de recerca

A partir dels resultats obtinguts en aquest treball, es poden formular diverses recomanacions orientades tant a la millora del sistema espanyol de pensions com al desenvolupament de futures investigacions acadèmiques en aquesta matèria.

En primer lloc, caldria impulsar progressivament el segon pilar del sistema de pensions a Espanya mitjançant plans d'ocupació col·lectius més estesos i adaptats al teixit productiu del país. El cas neerlandès mostra que disposar de fonts complementàries d'ingressos durant la jubilació pot alleujar la dependència del sistema públic. Tot i això, aquesta estratègia no es podria traslladar de manera directa, sinó que hauria d'ajustar-se a la realitat espanyola, marcada pel pes de les pimes, dels treballadors autònoms i per trajectòries laborals sovint més discontínues.

En segon lloc, es considera necessari reforçar les polítiques d'educació financera. Una major cultura financera permetria que la ciutadania comprengués millor els reptes futurs del sistema públic i pogués planificar amb més antelació l'estalvi per a la jubilació. Aquesta recomanació és coherent amb la informació qualitativa obtinguda a través de l'entrevista, on es posa de manifest que moltes persones tenen voluntat d'estalviar, però no sempre disposen dels coneixements necessaris per fer-ho de manera estructurada.

Pel que fa a futures línies de recerca, seria pertinent analitzar amb més profunditat l'impacte que poden tenir factors emergents com la intel·ligència artificial, els canvis en la productivitat o les noves formes de treball sobre les cotitzacions socials i la sostenibilitat dels sistemes públics de pensions. Igualment, resultaria especialment rellevant incorporar escenaris alternatius que tinguin en compte diferents hipòtesis demogràfiques i de creixement econòmic.

Finalment, també seria útil aprofundir en l'estudi del comportament real de les llars espanyoles en matèria d'estalvi, cultura financera i predisposició a participar en plans ocupacionals, ja que la dimensió social i conductual serà clau en qualsevol reforma futura. En aquest sentit, la combinació d'anàlisis quantitatives i qualitatives podria aportar una visió més completa de les preferències, expectatives i barreres que condicionen les decisions individuals.

En síntesi, garantir pensions sostenibles i adequades exigirà no només reformes institucionals, sinó també més coneixement, anticipació i capacitat d'adaptació als canvis econòmics, demogràfics i tecnològics de les pròximes dècades.

7. Bibliografia

American Academy of Actuaries. (2004). *Fundamentals of pension accounting and funding*. https://www.actuary.org/wp-content/uploads/2017/11/fundamentals_0704.pdf

Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal. (2025). *Informe sobre la regla de gasto de pensiones*. AIReF.

Barr, N., & Diamond, P. (2008). *Reforming pensions: Principles and policy choices*. Oxford University Press. https://www.gtac.gov.za/wp-content/uploads/2022/02/Reforming-Pensions.pdf

BBVA. (2026, 5 de mayo). *Cómo funciona el sistema de pensiones en España*. https://www.bbva.es/finanzas-vistazo/ef/planes-de-pensiones/sistema-pensiones-espana.html

Bovenberg, L., & van Ewijk, C. (2012). The future of multi-pillar pension systems. *Ifo DICE Report, 10*(4), 16.

Centraal Planbureau (CPB) - Bureau for Economic Policy Analysis. (s. d.). *The Netherlands - Centraal Planbureau (CPB) - Bureau for Economic Policy Analysis*. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/what-economic-governance-framework/evolution-eu-economic-governance/national-productivity-boards/netherlands-centraal-planbureau-cpb-bureau-economic-policy-analysis_en

Civio. (s. d.). *¿Dónde van mis impuestos?* https://dondevanmisimpuestos.es/

Congreso de los Diputados. (2020). *Informe de evaluación y reforma del Pacto de Toledo*. https://www.congreso.es/docu/comisiones/LegXIV/PactTole/Informe_Pacto_de_Toledo.pdf

CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis. (2023). *CPB Projections: Central Economic Plan (CEP) 2023*. https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Projections-Central-Economic-Plan-CEP-2023.pdf

CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis. (2023). *2024 Ageing Report: The Netherlands' country fiche*. European Commission. https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/610eea99-d6a4-4f2b-8d00-6fe0467c3b37_en?filename=2024-ageing-report-country-fiche-Netherlands.pdf

European Commission. (2024). *The 2024 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU Member States (2022–2070)*. https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en

European Commission. (s. d.). *National Productivity Boards*. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/what-economic-governance-framework/evolution-eu-economic-governance/national-productivity-boards_en

European Commission, & Social Protection Committee. (2021). *Pension Adequacy Report 2021: Current and future income adequacy in old age in the EU*. https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4849864a-cd83-11eb-ac72-01aa75ed71a1

European Commission, & Social Protection Committee. (2024). *Pension Adequacy Report 2024: Current and future income adequacy in old age in the EU*. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/pension-adequacy-report-current-and-future-income-adequacy-old-age-eu_en

Eurostat. (2021). *Glossary: Old-age dependency ratio*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/1675.pdf

Eurostat. (s. d.). *Glossary: At-risk-of-poverty rate*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At-risk-of-poverty_rate

Hernández de Cos, P. (2021). *El sistema de pensiones en España* (Documento Ocasional n.º 2106). Banco de España. https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesSeriadas/DocumentosOcasionales/21/Fich/do2106.pdf

Hernández de Cos, P., Jimeno, J. F., & Ramos, R. (2017). *El sistema público de pensiones en España: Situación actual, retos y alternativas de reforma* (Documento Ocasional n.º 1701). Banco de España. https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesSeriadas/DocumentosOcasionales/17/Fich/do1701.pdf

Instituto Nacional de Estadística. (2024, 24 de junio). *Proyecciones de población. Años 2024-2074*. https://www.ine.es/dyngs/Prensa/PROP20242074.htm

Ley 21/2021, de 28 de diciembre, de garantía del poder adquisitivo de las pensiones y de otras medidas de refuerzo de la sostenibilidad financiera y social del sistema público de pensiones. (2021). *Boletín Oficial del Estado, núm. 312*. https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-21652

Ley 27/2011, de 1 de agosto, sobre actualización, adecuación y modernización del sistema de Seguridad Social. (2011). *Boletín Oficial del Estado, núm. 184*. https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-13242

Llobet Dalmases, J. (2024, mayo). La sostenibilitat del sistema de pensions a Espanya. *Oikonomics, 22*. https://doi.org/10.7238/o.n22.2411

Maldonado Molina, J. A. (2023). La reforma de las pensiones de 2023: ¿conciliación de sostenibilidad financiera y social? *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF, 475*, 9–42. https://doi.org/10.51302/rtss.2023.19163

Mercer CFA Institute. (2023). *Mercer CFA Institute Global Pension Index 2023*. https://doi.org/10.56227/23.1.21

Mercer CFA Institute. (2024). *Mercer CFA Institute Global Pension Index 2024 highlights need for retirement system improvements given falling birth rates and increasing longevity*. https://www.cfainstitute.org/about/press-room/2024/2024-mercer-cfa-institute-global-pension-index

Mercer CFA Institute. (2025). *Mercer CFA Institute Global Pension Index 2025*. https://www.mercer.com/insights/investments/market-outlook-and-trends/mercer-cfa-global-pension-index/

Ministerio de Economía, Comercio y Empresa. (2024). *2024 Ageing Report: Spain's country fiche*. European Commission. https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/392994f2-c025-4066-bea8-f65cf4bcd411_en?filename=2024-ageing-report-country-fiche-Spain.pdf

Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2023). *Informe sobre la reforma del sistema de pensiones y el Mecanismo de Equidad Intergeneracional*. https://www.inclusion.gob.es/documents/20121/0/20230328+CMIN+RDP+Informe+Pensiones.pdf

Nicolás Bernad, J. A. (2024). Solidaridad y equidad intergeneracional en la sostenibilidad del sistema de pensiones, en aplicación del Real Decreto-Ley 2/2023. *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF, 482*, 23–52. https://doi.org/10.51302/rtss.2024.21569

OECD. (2014). *OECD Pensions Outlook 2014*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2014/12/oecd-pensions-outlook-2014_g1g49536/9789264222687-en.pdf

OECD. (2023). *Pensions at a Glance 2023: OECD and G20 Indicators*. https://doi.org/10.1787/678055dd-en

OECD. (2023). *Pensions at a glance 2023: Country profile Spain*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/10/pensions-at-a-glance-2023-country-notes_2e11a061/spain_871ac04b/e6886aa1-en.pdf

OECD. (2025). *Pensions at a Glance 2025: OECD and G20 Indicators*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/e40274c1-en

Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social. (2015). *Boletín Oficial del Estado, núm. 261*. https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11724

Real Decreto-ley 2/2023, de 16 de marzo, de medidas urgentes para la ampliación de derechos de los pensionistas, la reducción de la brecha de género y el establecimiento de un nuevo marco de sostenibilidad del sistema público de pensiones. (2023). *Boletín Oficial del Estado, núm. 65*. https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-6967

RPL Invest. (2025, 24 de septiembre). *Asesoramiento de servicios de inversión en Reus*. https://rpl-invest.com/es/

Seguridad Social. (s. d.). *Jubilación ordinaria: Edad*. https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/PrestacionesPensionesTrabajadores/10963/28393/28396/28472

Seguridad Social. (s. d.). *Pensiones*. Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones.

Statistics Netherlands [CBS]. (s. d.). *Population pyramid*. https://www.cbs.nl/en-gb/visualisations/dashboard-population/population-pyramid

Vicente, M. J. V. (2025). Las pensiones en España (1975-2025) como pilar del Estado de bienestar. *Economía Industrial, 437*.

Wachs, D., Onrubia, J., & Bravo, J. M. (2021). *Automatic adjustment mechanisms in public pension reforms: Effects over fiscal sustainability, adequacy, and fairness*

(Documento de Trabajo No. 2021-05). FEDEA. https://documentos.fedea.net/pubs/dt/2021/dt2021-05.pdf

Westerhout, E., Ponds, P., & Zwaneveld, P. (2021). *Completing Dutch Pension Reform*. Netspar.

World Bank. (1994). *Averting the old age crisis: Policies to protect the old and promote growth*. https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/973571468174557899

Clara Plaza Rion

ANNEXOS

ANÀLISI COMPARATIVA DE LA SOSTENIBILITAT FINANCERA DELS SISTEMES DE PENSIONS: EL CAS D'ESPANYA I ELS PAÏSOS BAIXOS

TREBALL DE FI DE GRAU

Àrea temàtica: Anàlisi econòmic

Doble grau ADE + FIC



FACULTAT D'ECONOMIA i EMPRESA
Universitat Rovira i Virgili

Reus

Curs 2025-26

ÍNDEX ANNEXOS

Annex 1 Entrevista a Gerard Domínguez, assessor financer a RPL Invest 63

Annex 1 Entrevista a Gerard Domínguez, assessor financer a RPL Invest

Data de realització: 7/04/2026

Modalitat: Presencial

Durada aproximada: 2 h

Nota metodològica: La present entrevista s'ha realitzat amb finalitat acadèmica dins del Treball de Fi de Grau. La transcripció ha estat revisada lingüísticament i adaptada formalment per facilitar-ne la lectura, mantenint el contingut essencial de les respostes de la persona entrevistada.

Bloc 1. Context general

- **Quin tipus de clients assessores habitualment (edat, nivell d'ingressos, situació laboral)?**

Tinc perfils de clients molt diversos. Des de persones que fa molts anys que són clients i que ja tenen una certa edat, fins a d'altres que acaben de començar. Tot i això, darrerament el perfil que més m'arriba és el de persones d'entre 30 i 40 i pico anys, que ja conviuen en parella o fa temps que ho fan, i que comencen a tenir ingressos recurrents. És en aquest moment quan també comencen a plantejar-se la seva jubilació.

Són persones amb certes inquietuds, que sovint no confien gens en les entitats financeres, ja sigui perquè han perdut el seu referent o perquè mai n'han tingut. De fet, aquest perfil (persones de 30 i 40 anys) ha viscut el període des del 2007 fins ara en un context en què hi ha hagut un buit en el sector financer, fet que ha dificultat la presència de referents sòlids.

Aquesta situació els porta a buscar algú que els generi confiança i que els expliqui les coses de manera clara. Actualment, aquest és el perfil predominant: aproximadament, de cada 10 clients, entre 7 i 8 responen a aquestes característiques.

- **En una escala de 0 a 10, quin nivell de preocupació diries que tenen, de mitjana, sobre la seva jubilació? Per què?**

Diria que el nivell de preocupació se situa al voltant d'un 7 o 8, fins i tot arribant a un 8 o 9 en alguns casos. Cada vegada més, la gent tendeix a enfocar-se en el llarg termini i, especialment, en la jubilació.

El principal problema és que, tot i tenir aquesta preocupació, sovint no saben ben bé com gestionar-la. Moltes persones parteixen de la idea que tenen uns estalvis o una

certa capacitat d'estalvi i que necessiten obtenir-ne rendibilitat, però sense tenir clar com fer-ho.

Quan aprofundeixes una mica més, sovint detectes que el veritable problema és que no tenen definits els seus objectius. Saben que han de fer treballar els diners, però no tenen clar per a què. I això és clau, perquè no es pot invertir de la mateixa manera si l'objectiu és la jubilació a llarg termini que si, per exemple, es vol comprar un habitatge d'aquí a dos anys. L'horitzó temporal és diferent i, per tant, també ho és l'estratègia d'inversió.

Quan es treballa aquesta part i es pregunta pel motiu de l'estalvi, es veu que hi ha objectius diversos, però destaca una preocupació creixent pel llarg termini i, en concret, per la jubilació. És una preocupació generalitzada i, en el context actual, totalment lògica.

- **En general, diries que els teus clients confien en el sistema públic de pensions a Espanya, o el veuen com a insuficient/insegur? Pots posar algun exemple de comentaris habituals?**

En general, els clients no mostren una gran confiança en el sistema públic de pensions. Més aviat el perceben com a incert o potencialment insuficient. Un comentari habitual és: "ja veurem si arribaré a cobrar una pensió pública", cosa que reflecteix bastant bé la seva percepció.

Aquesta preocupació es basa, en gran part, en l'evolució de la piràmide poblacional. El sistema de pensions es va crear en un context en què la base de població era molt àmplia i hi havia relativament pocs jubilats, cosa que feia que el sistema de repartiment fos sostenible i, fins i tot, generés superàvit.

Actualment, però, la situació és diferent: la població està més envellida i hi ha menys persones en edat de treballar en relació amb el nombre de pensionistes. Això fa que el sistema sigui percebut com a cada cop més tensionat, fins al punt que ja es necessiten fonts de finançament addicionals més enllà de les cotitzacions.

Davant d'aquest escenari, molts clients consideren que, si el sistema ja presenta dificultats avui, en el futur la situació podria empitjorar. Sovint anticipen possibles reformes que, probablement, no seran en benefici de les prestacions, sinó que podrien implicar ajustos a la baixa o canvis en les condicions. Per aquest motiu, la preocupació és generalitzada i creixent.

Bloc 2. Comportament d'estalvi

- **Aproximadament, quin percentatge dels teus clients està estalviant de manera explícita per a la jubilació?**

No tinc una xifra exacta, però es tracta d'un percentatge elevat. Diria que, com a mínim, entre un 70% i un 80% dels clients que fan algun tipus d'estalvi sistemàtic ho orienten, en gran part, al llarg termini i, especialment, a la jubilació.

En aquest sentit, es pot afirmar que és una proporció alta, ja que la majoria de persones que estalvien de manera recurrent tenen present aquest objectiu, encara que no sempre sigui l'únic.

- **A quina edat solen començar a preocupar-se seriosament per aquest tema i a contractar productes específics?**

En general, la preocupació per la jubilació apareix quan les persones comencen a tenir capacitat d'estalvi i, alhora, prenen consciència del recorregut de la seva vida laboral i del que passarà un cop finalitzada. És en aquest moment quan es plantegen com podran mantenir el seu nivell de vida en el futur.

A més, també hi influeix un factor generacional: moltes persones comparen la seva situació amb la dels seus pares i perceben que probablement no podran viure la jubilació en les mateixes condicions. Aquesta idea genera inquietud i actua com a detonant perquè comencin a informar-se i a prendre decisions.

Tot i això, cal tenir en compte que aquesta realitat està condicionada per la capacitat econòmica: hi ha una part important de la població que té dificultats per arribar a final de mes i, per tant, no es pot plantejar l'estalvi a llarg termini. Entre aquells que sí que poden estalviar, però, s'observa que cada vegada aquesta preocupació apareix en edats més joves.

- **Quines diferències observes entre generacions (joves, adults de mitjana edat, prop de la jubilació) pel que fa a estalvi i actitud davant les pensions?**

Sí que s'observen diferències entre generacions. Les persones més properes a la jubilació (a uns 10-12 anys vista) tenen una percepció diferent del risc, ja que consideren que és menys probable que es produeixin canvis dràstics en el sistema en un termini tan curt. A més, en molts casos ja han iniciat un camí d'estalvi per complementar la seva futura pensió.

En canvi, les generacions més joves tenen un horitzó molt més llarg i, per tant, perceben una major incertesa. Això fa que, tot i estar més preocupades, també siguin més flexibles i obertes a noves formes d'inversió.

Una diferència clara es troba en el canal i els instruments utilitzats: les persones més grans tendeixen a confiar en entitats financeres tradicionals, sovint per vinculació històrica. En canvi, les generacions més joves mostren una major predisposició a utilitzar plataformes digitals i alternatives menys tradicionals.

Tot i aquestes diferències, hi ha un element comú: un consens creixent en la necessitat d'estalviar de cara al llarg termini.

- **Tens molts clients que específicament vulguin contractar plans de pensions o, en canvi, prefereixen altres formes d'inversió?**

En general, tot i que molts clients tenen clar que volen estalviar per a la jubilació, no acostumen a fer-ho mitjançant plans de pensions com a producte principal.

Això es deu, en part, al fet que els plans de pensions estan actualment poc valorats. D'una banda, el límit d'aportació anual (1.500 euros) es considera insuficient per generar un complement rellevant a llarg termini. De l'altra, es perceben com a productes poc flexibles i amb limitacions importants, tant en varietat com en capacitat d'adaptació al perfil de l'inversor.

Pel que fa als plans d'empresa, tot i que estan guanyant certa presència, sovint presenten el problema d'oferir opcions limitades i poc personalitzades, ja que acostumen a aplicar-se de manera homogènia a perfils molt diferents.

A més, els canvis constants en la normativa fiscal i la reducció d'avantatges han contribuït a generar desconfiança. En molts casos, els clients contracten aquests productes per motius fiscals sense entendre'n realment el funcionament, cosa que pot portar a decisions poc eficients a llarg termini.

Per aquest motiu, molts inversors acaben optant per altres alternatives més flexibles i adaptables a les seves necessitats.

Bloc 3. Sistema públic vs estalvi privat

- **Des del teu punt de vista professional, creus que el sistema públic de pensions espanyol és sostenible a llarg termini tal com està dissenyat ara? Per què?**

No, tal com està plantejat actualment, es considera que el sistema no és sostenible a llarg termini. Aquesta percepció es basa principalment en factors demogràfics i estructurals, com l'envelliment de la població i la reducció de la base de cotitzants.

Tot i això, es reconeix que la manca de reformes respon en gran part a una qüestió política: abordar aquest problema implica prendre decisions impopulars, com exigir simultàniament contribucions al sistema públic i estalvi privat, cosa difícil de justificar a curt termini.

El risc principal és que, com més es retardi l'adaptació del sistema, més greus seran les conseqüències futures, tant en termes de sostenibilitat com d'impacte sobre les generacions que es jubilaran.

- **En la pràctica, recomanes habitualment complementar la pensió pública amb estalvi privat? En quins casos ho consideres especialment necessari?**

Sí, es considera absolutament necessari. Si el sistema públic no pot garantir per si sol un nivell de vida adequat durant la jubilació, l'estalvi privat esdevé una eina imprescindible per cobrir aquesta diferència.

- **Quins productes utilitzen més els teus clients com a complement de la jubilació (plans de pensions, fons d'inversió, PIAS, assegurances, altres)? Per què?**

Els productes més utilitzats són principalment els fons d'inversió. Tot i que no són productes específicament dissenyats per a la jubilació, ofereixen una major flexibilitat, diversificació i potencial de rendibilitat.

A més, presenten avantatges com la possibilitat de traspassar inversions entre fons sense tributació immediata, fet que afavoreix l'efecte de l'interès compost.

Altres productes, com assegurances o instruments amb avantatges fiscals, també s'utilitzen, però sovint estan subjectes a canvis normatius, cosa que en redueix la seguretat a llarg termini.

- **En la teva pràctica, recomanes més fer aportacions a plans de pensions o invertir directament en fons indexats o altres instruments? Per què?**

En general, es tendeix a recomanar més els fons d'inversió, ja que ofereixen més flexibilitat, més opcions i una millor adaptació als objectius i horitzons temporals de cada inversor.

- **Quin pes aproximat recomanes entre gestió passiva (indexada) i gestió activa en les carteres orientades a la jubilació?**

Tot i que la gestió passiva ha guanyat molta popularitat en els darrers anys, especialment per les bones rendibilitats dels principals índexs, es considera arriscat basar-se exclusivament en aquest tipus d'estratègia.

Els índexs actuals presenten una elevada concentració en poques empreses, fet que pot generar distorsions i riscos a llarg termini. Per això, es defensa una combinació de gestió passiva i activa, adaptada a cada mercat i situació.

En general en mercats més eficients hi ha un major pes de gestió passiva i en mercats menys eficients hi ha més necessitat de gestió activa.

La clau és la diversificació i l'anàlisi, evitant invertir únicament en funció de rendiments passats.

Bloc 4. Barreres i problemes del model espanyol

- **Per què creus que els plans de pensions i altres productes específics per a la jubilació no estan tan estesos a Espanya com en altres països?**

Una de les principals causes és la manca de cultura financera. Històricament, a Espanya la planificació de la jubilació no s'ha canalitzat tant a través de productes financers, sinó mitjançant la inversió immobiliària. Moltes persones han entès la jubilació com la possibilitat de disposar d'un immoble per llogar i obtenir així una renda complementària.

A aquest factor s'hi suma una manca generalitzada de formació financera, que dificulta la comprensió i l'ús d'altres instruments. Tot plegat ha generat un model amb una elevada concentració en el sector immobiliari, que ja va demostrar els seus riscos durant la crisi del 2008.

Tot i que aquesta situació està evolucionant progressivament, el canvi és lent i no es veu prou impulsat ni des del sistema educatiu ni des del marc institucional.

- **Quin paper juga la fiscalitat (avantatges, canvis normatius, incertesa) en la decisió d'utilitzar o no plans de pensions?**

La fiscalitat té un paper molt rellevant, però sovint és mal entesa. Molts clients contracten plans de pensions per avantatges fiscals sense comprendre realment el seu funcionament.

En essència, el benefici fiscal consisteix en diferir el pagament d'impostos: es redueix la càrrega fiscal en el moment de l'aportació, però es tributa íntegrament en el moment del rescat. Per tant, si aquest estalvi fiscal no es reinverteix adequadament per generar rendibilitat, la seva utilitat és limitada.

A més, la inestabilitat normativa i la reducció progressiva dels avantatges fiscals han generat desconfiança. Això ha contribuït al fet que molts inversors percebin aquests productes com poc atractius o poc eficients.

- **En la teva experiència, fins a quin punt la manca d'educació financera limita que la gent planifiqui la seva jubilació? Quins errors o idees equivocades et trobes més sovint?**

La manca d'educació financera és un factor clau. Sense una base mínima de coneixement, les decisions d'inversió es prenen sovint de manera poc conscient o fins i tot aleatòria.

Un dels errors més habituals és no tenir clar l'objectiu de l'estalvi. Moltes persones saben que han d'estalviar, però no defineixen per a què, fet que dificulta l'elecció d'una estratègia adequada.

També és freqüent no adaptar el perfil d'inversió a l'horitzó temporal. Per exemple, invertir en actius molt conservadors a llarg termini (com la renda fixa en edats joves) pot limitar considerablement la rendibilitat. En aquests casos, es desaprofita el potencial del temps i de l'interès compost.

Finalment, s'observa una tendència a deixar-se portar pel comportament del mercat, invertint en funció de rendibilitats passades en lloc de criteris fonamentats.

- **Detectes desconfiança cap als productes financers en general?**

Més que una desconfiança cap als productes en si, existeix una desconfiança cap al sistema financer i, especialment, cap a qui comercialitza aquests productes.

Aquesta desconfiança es deu, en gran part, al fet que els incentius de moltes entitats estan orientats al curt termini i a la venda de productes, en lloc de prioritzar els interessos del client a llarg termini. Això genera una percepció de manca d'alineació entre el que es ven i el que realment necessita l'inversor.

Tot i això, també s'observa una evolució cap a models més centrats en el client, basats en la gestió del patrimoni i en una relació a llarg termini.

Bloc 5. Comparació internacional i models alternatius

- **Coneixes, encara que sigui de manera general, com funcionen els sistemes de pensions d'altres països europeus, per exemple Països Baixos o països nòrdics?**

A nivell general, tinc coneixement que els Països Baixos o els països nòrdics utilitzen sistemes mixtos, estructurats en diversos pilars: una part pública, una part col·lectiva (habitualment vinculada a l'empresa) i una part d'estalvi individual.

- **Quines diferències et criden més l'atenció respecte al cas espanyol?**

La principal diferència és que aquests sistemes no depenen exclusivament del sector públic. El fet de combinar diferents fonts d'ingressos per a la jubilació els fa més equilibrats i, potencialment, més sostenibles.

A més, aquests models fomenten l'estalvi i la responsabilitat individual, mentre que el sistema espanyol es basa principalment en la redistribució.

- **Si haguessis de comparar el model espanyol amb el dels Països Baixos, quin consideres més eficient o sostenible? Per què?**

Es considera que els models mixtos, com el dels Països Baixos o els països nòrdics, són més sostenibles. Això es deu al fet que una part dels recursos es destina a la inversió, generant rendiment i contribuint al creixement econòmic.

En canvi, el sistema espanyol es basa en un mecanisme de transferència immediata (les cotitzacions actuals financen les pensions actuals), cosa que limita la seva capacitat de generar riquesa futura.

- **Com veus, des de la teva òptica, un model més mixt, amb més pes de la capitalització col·lectiva (segon pilar) com als Països Baixos? Quins avantatges i quins riscos hi veuries per a Espanya?**

Un sistema mixt podria aportar avantatges importants, com una major sostenibilitat i una millor alineació entre esforç i benefici. A més, l'estalvi invertit podria contribuir al desenvolupament econòmic.

No obstant això, també és necessari mantenir una part pública que garanteixi uns mínims, ja que un sistema totalment privat podria generar desigualtats importants.

Bloc 6. Impacte de la tecnologia i de la IA

- **Quin impacte creus que tindrà la intel·ligència artificial en el mercat laboral en els pròxims anys?**

L'impacte és incert. Tot i que previsiblement augmentarà la productivitat i generarà noves oportunitats, també pot provocar una transformació profunda del mercat laboral.

A diferència de revolucions tecnològiques anteriors, la intel·ligència artificial pot afectar professions qualificades, cosa que obligarà a un procés de readaptació important.

- **Creus que això pot afectar els ingressos del sistema de pensions (cotitzacions, ocupació, salaris)?**

Sí, potencialment. Si es produeixen canvis en l'ocupació, els salaris o les formes de treball, això pot impactar directament en les cotitzacions i, per tant, en el finançament del sistema.

- **Podria posar encara més pressió sobre la sostenibilitat del sistema públic?**

Sí. En un context d'incertesa laboral, el sistema públic podria veure incrementada la seva pressió, especialment si disminueix la base de cotitzants.

Bloc 7. Mirant al futur

- **Com creus que evolucionarà el sistema de pensions a Espanya en els pròxims 20–30 anys (més impostos/cotitzacions, menys prestacions, més estalvi privat…)?**

És probable que evolucioni cap a una combinació de mesures: augment de cotitzacions o impostos, ajustos en les prestacions i una major importància de l'estalvi privat.

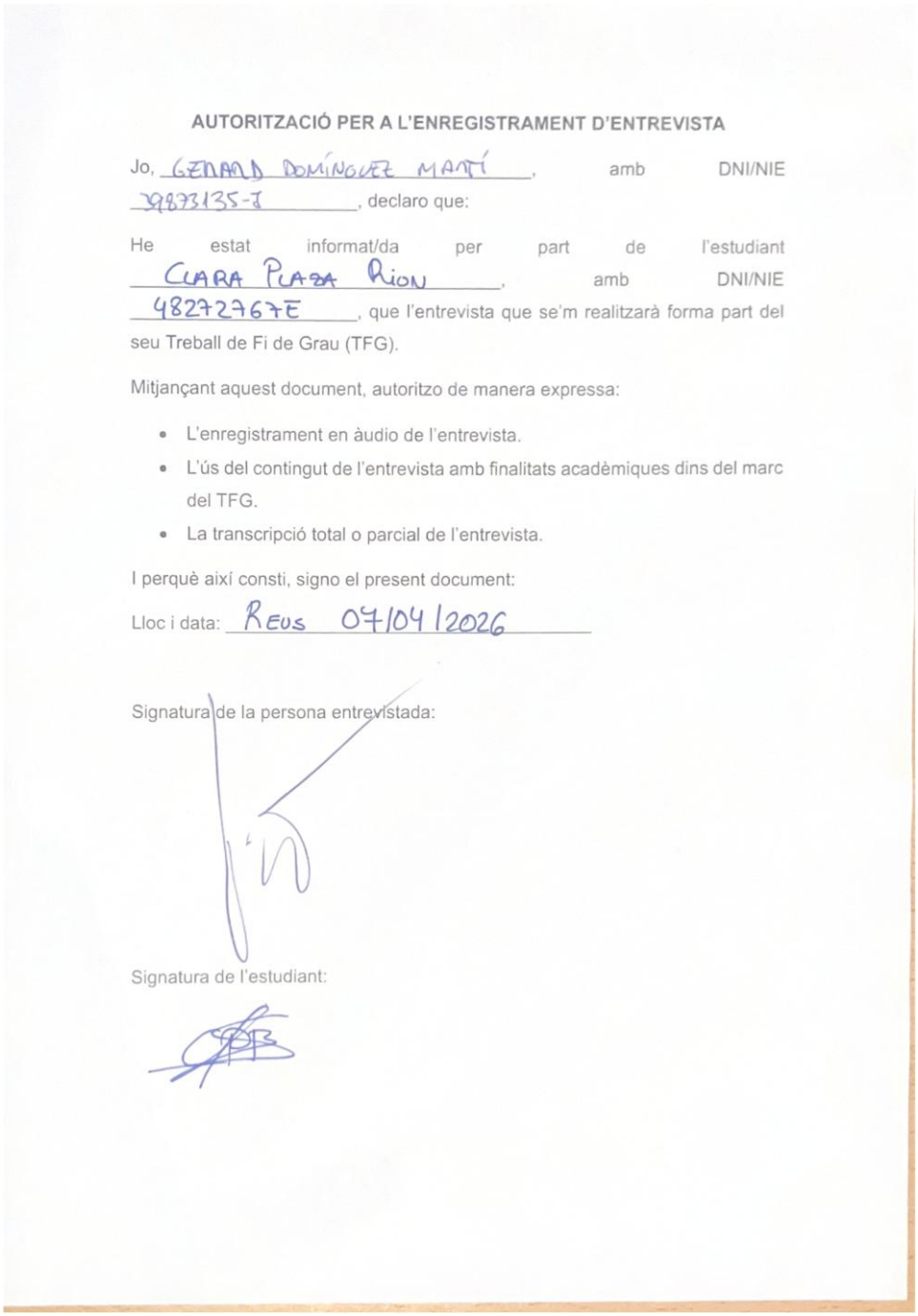
- **Quines recomanacions concretes faries avui a:**
  una persona jove (20–30 anys): començar a estalviar com abans millor i assumir un cert nivell de risc per aprofitar el llarg termini.
  una persona de mitjana edat (40–50 anys): definir objectius clars i ajustar l'estratègia d'inversió per consolidar el capital.
  algú que està a menys de 10 anys de la jubilació: prioritzar la seguretat i planificar el rescat dels estalvis de manera eficient.

Hi ha algun aspecte que no haguem tractat que vulguis mencionar?

Un element transversal és la necessitat d'una millor educació financera i d'un sistema més estable i coherent. Sense aquests factors, serà difícil que la població pugui planificar adequadament la seva jubilació.

Il·lustració 2

Consentiment informat de l'entrevista signat per Gerard Domínguez.



AUTORITZACIÓ PER A L'ENREGISTRAMENT D'ENTREVISTA

Jo, GERARD DOMÍNGUEZ MARTÍ, amb DNI/NIE 39873135-J, declaro que:

He estat informat/da per part de l'estudiant CLARA PLAZA RION, amb DNI/NIE 48272767E, que l'entrevista que se'm realitzarà forma part del seu Treball de Fi de Grau (TFG).

Mitjançant aquest document, autoritzo de manera expressa:

- L'enregistrament en àudio de l'entrevista.
- L'ús del contingut de l'entrevista amb finalitats acadèmiques dins del marc del TFG.
- La transcripció total o parcial de l'entrevista.

I perquè així consti, signo el present document:

Lloc i data: REUS 07/04/2026

Signatura de la persona entrevistada:

Signatura de l'estudiant:

Nota. Documentació pròpia del treball de camp.